

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

"DIEVĄ MYLINTIEMS VISKAS IŠEINA Į GERA"

Vyganto Brajo (Dienovidis) nuotr.

LIETUVOS KARDINOLAS

Jis kviečia mus kitokio gyvenimo ilgesiui. Jo akivaizdoje šis pasaulis įgyja kitų išmatavimų erdvę - gilesnę, skaidresnę, nuvalytą nuo kasdienybės aistrų ir nuodėmių. Tokia perkeitimo galia buvo duota Jam, iš Aukštybių pažymint jį kunigo ženklu 1944 m. kovo 25 dieną. O po trylikos metų, per šv. Kalėdas, ši galia užtvirtinta įstabiu Apaštališkojo Sosto įžvalgumu, konsekruojant jį vyskupu. Konsekrovo būsimasis mūsų šventasis, vyskupas kankinys Teofilis Matulionis, tarsi išpausdamas savo Broliui būsmų kančių, pažeminimo, nuolankumo, pamaldumo žymę, kuri lydėjo ir tuometinės valdžios persekiojamą Kaišiadorių vyskupą.

Vietoj Ganytojo sosto vyskupas Vincentas Sladkevičius iš sovietų valdžios gavo menką lūšnelę Nemunėlio Radviliškyje, pačioje Lietuvos šiaurėje, kur retai kas užklysdavo. Vietoj vyskupiškųjų pareigų ir veiklos - altaristos egzistenciją. Jam neleista išvykti net į Visuotinį Bažnyčios susirinkimą - Vatikano II. Atėjus metui, vyskupas tremtinys iš elgetiško būsto ir būvio sugrįžo Lietuvai kardinolu. Ta triumfališka metamorfozė neturėjo įtakos Jo vidaus gyvenimui, o pamaldumo ir nusižeminimo nusvidinta Jo siela nuostabi būdu veikia aplinkinius. Šalia Jo žmonės darosi geresni, ramesni ir mažesni.

Mūsų Kardinolą Vincentą rugpjūčio 21 dieną visa Lietuvos Katalikų Bažnyčia sveikina su 75-erių metų jubiliejumi, iki kurio Aukščiausiasis atvedė šį trapios sveikatos vyrą. Jaunatviškos Kardinolo akys spindi išmintimi ir ta dieviškumo ugnimi, kuri liepsnoja širdyse, paženklintose šventumo antspaudu.

Ilgiausių metų Jo Eminencijai

(Dienovidis)

POSĖDŽIAUJA PILIETYBĖS KOMISIJA

Pirmadienį, šių metų rugsėjo 4 d., Lietuvos Respublikos Seimo rūmuose, Vilniuje, prasidėjo antrasis Lietuvos Respublikos Pilietybės įstatymo pataisų projektui parengti komisijos (toliau Pilietybės komisijos) posėdis, kuris vyks iki rugsėjo 8 d. Posėdį atidarė komisijos pirmininkas Lietuvos Respublikos Seimo narys Rimas Markauskas. Šiame posėdyje toliau bus tęsiamas

pirmajame komisijos posėdyje, vykusiam 1995 gegužės 28 - liepos 4 d., pradėtas Pilietybės įstatymo pataisų darbas.

Pirmasis uždavinys, kuris laukė po trijų mėnesių sugrįžusių Pilietybės komisijos narių, buvo - apsvastyti Lietuvos teisininkų ir Prezidentūros siūlomus pakeitimus Pilietybės įstatyme, aptarti pirmame posėdyje paruoštas formuluotes. Pačią pirmąją

Rugpjūčio 21-ją Kauno arkikatedroje bazilikoje Jo Eminencija kardinolas Vincentas Sladkevičius aukojo padėkos Dievui šv. Mišias už suteiktus 75-erius gyvenimo metus. Iškilmingose šv. Mišiose dalyvavo apaštalinis nuncijus arkivyskupas Justo Mullor Garcia, Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas arkivyskupas Audrys Bačkis, vyskupai, kunigai, vienuoliai, pasauliečiai

įžanginį žodį tarė apaštalinis nuncijus. Jis pabrėžė, kad kardinolo paskyrimas rodo didelį popiežiaus Jono Pauliaus II dėmesį Lietuvai. Susirinkusius ragino kartu dėkoti Dievui už kardinolui suteiktą gyvenimą.

Pamokslą sakė Vilkauskio vyskupas J.Žemaitis MIC. Priminė popiežiaus žodžius: "Tegu Lietuva priima kardinolą kaip Marijos metų dovaną". Kalbėjo, kad Dievas pasirinko V.Sladkevičių savo bendradarbiu, kaip kad pasirinko apaštalus iš neturtingųjų ir žvejų. Trumpai apžvelgė kardinolo nueitą gyvenimo kelią, jo darbą kunigų seminarijoje, tremtį, kurioje sukaltuvinėkas praleido trečdalį savo gyvenimo.

Pabrėžė kardinolo veiklumą ir sugebėjimus naudingai panaudoti tremties laiką - šiaudien kardinolas gali bendrauti vokiečių, prancūzų, italų, anglų, latvių, rusų, lotynų kalbomis. Sveikino sulaukus garbaus amžiaus.

Kardinolas V.Sladkevičius padėkojo susirinkusiems. Pasidalino savo išgyvenimais. Jis pabrėžė, kad jam gimęs buvo abejojama ar išgyvens, tad dar didesnė dovana jis laiko tai, kad sulaukė 75-erių metų. Minėjo, kad jį visą gyvenimą lydėjo žodžiai "negalimas dalykas". Jis ir pats manęs, kad negalimas dalykas, jog jis taps kunigu. Tad iškėlė Dievo malonių gausą jam. Prisiminė mamą, kuri turėjusi jam

didžiulės įtakos. "Neatstumk, Viešpatie, manęs mano senatvėj", - psalmės žodžiais meldė sukaltuvinėkas. Jo Eminencija suteikė palaiminimą.

Po šv. Mišių kardinolą sveikino Kauno tarpdiecezinės kunigų seminarijos rektorius mons. P.Tamulevičius, teologijos fakulteto prie VDU fakulteto dekanas kun. V.S.Vaičiūnas OFS, Kauno miesto meras Vl.Katkevičius, apskrities valdytojas P.Mikelionis, VDU rektorius B.Vaškelis, Lietuvos kariuomenės atstovai, Jėzuitų gimnazija, Caritas federacija, Ateitininkų federacija, vienuolių atstovai.

Linas Maksela (KL)

AR IŠ DIDELIO DEBESIO
SULAUKSIME LIETAUS?

Eivydą Radvilą

Kaltinimai Ministrui pirmininkui ir LDDP vadovui A. Šleževičiui korupcija vėl pirmuosiuose šalies laikraščių puslapiuose. Šį kartą neapsikentė Centro Sąjungos pirmininkas R. Ozolas ir kaip pilietis labai tiesiai bei atvirai Vyriausybei pateikė kaltinimus korupcija, grobstymu ir valstybės alinimu. R. Ozolas tvirtina, kad valstybė yra ant bankroto slenksčio: ji nemo-

komisijos darbo dieną vyko atviros ir gyvos diskusijos, kurios skatino išsamiau apžvelgti ir išnagrinėti problemas, susijusias su pilietybės atstatymo Lietuvos išeivijai klausimais. Tikimasi, kad tokia išsamaus darbo dvasia vyraus ir Pilietybės įstatymo įgyvendinimo tvarkos paprastinimo procese. Tai buvo stipriai akcentuojama Pilietybės komisijos pirmininko pavaduotojo Rimo Česonio įžanginėse pastabose. Pirmąją posėdžio dieną dalyvavo ir naujasis Lietuvos Prezidento patarėjas specialioms projektams dr. Vytautas Bieliauskas, kuris yra ir JAV LB Krašto Valdybos vykdomasis vicepirmininkas, o taip pat Kęstutis Miklas iš New York'o - svečias, užsienio spaudos atstovas.

Rimas Česonis

ki, neproduktyvi, neperspektyvi, jos institucijos neveikia, visuomenė negyvbinga, tauta neįtvirtina savo pozicijų pasaulyje. Jis taip pat kaltina Vyriausybę, kad pastaroji savo galias panaudojo pikta - visas įmanomas potencialas perduotas į vienos orientacijos žmonių rankas, tam reikalui sukurtoje dezinformacijos, beteisiskumo, valdininkų biurokratizmo ir valdžios savavališko administravimo situacijoje ne vienas aukščiausiojo lygio pareigūnas pats visais įmanomais būdais perimino turtą ir kaupė asmeninį kapitalą.

"Vyriausybėje grobstymai ir korupcija vyko itin stambiu mastu, o visose bent kokių gyvybės ženklų rodančiose ūkio šakose - transporte, energetikoje, bankininkystėje - kur nukreipiama daugiausia užsienio kapitalo, dideli paketai priklauso pačiam ministrui pirmininkui A. Šleževičiui. Ponas A. Šleževičius naudojosi ir naudojasi tarnybine padėtimi nesidrovėdamas", - be jokių užuolankų rašo Seimo narys. "Ponas premjere, jūs nusikaltote valstybei ir tautai", - metė iššūkį jis.

Remdamasis vieno neįvardinto Vidaus reikalų ministerijos pareigūno žodžiais,

R. Ozolas sakė, kad turimų VRM duomenų "pakaktų uždėti antrankius Lietuvos vyriausybės vadovui". R. Ozolo nuomone, pareikštieji kaltinimai yra visiškai aiškus, įrodymų nereikalaujantis dalykas, kaip tai, "kad dabar yra diena, nors saulės nematyti".

Šie Centro Sąjungos pirmininko pareikšti kaltinimai neliko nepastebėti LDDP stovykloje. Savo atsakomajame laiške premjeras išreiškė nuomonę, jog tokiu būtu R. Ozolo vadovaujama partija pradeda savo rinkiminę kampaniją, nepritaria tokiems apibūdinimams kaip "valstybės bankrotas" ir apsimeta nesuprantas, apie kurios Vyriausybės korupciją laiške kalbama. Nepaneigia A. Šleževičius ir kaltinimų kapitalo sutelkimu savo rankose. Jis tik iš aukšto teigia "savo paketų niekur nepalikęs ar nepaėmęs".

LDDP spaudos atstovas pareiškė, jog nepaisant kaltinimų neapibrėžtumo ir jausmingumo, R. Ozolas pažeidė nekaltumo prezumpciją. Vidaus reikalų ministerija skubiai pareiškė, kad ministerijos tarnybose nėra jokių duomenų, kurie leistų patraukti baudžiamojon atsakomybėn Ministrą pirmininką ar bet kurį kitą Vyriausybės narį.

Pareiškimą priėmė ir Vyriausybė. Ji reikalauja, kad

(Nukelta į 3 psl.)

Girdėta iš Vilniaus

• **BALTIJOS PARLAMENTARŲ PAREIŠKIMAS.** Baltijos Asamblėjos Užsienio reikalų ir saugumo komitetas konstatuoja, kad "Vakarų politinių sluoksnių požiūriai į Baltijos valstybių narystę NATO nepakankamai apibrėžti". Tai teigiama Seimo spaudos ir viešųjų ryšių skyriaus išplatintame pareiškime, kurį pasirašė antradienį Estijos Haademeeste mieste posėdžiavę šio komiteto nariai. Tarp jų yra ir keturi Lietuvos parlamentarai – Vytautas Landsbergis, Romualdas Ozolas, Saulius Pečiulius bei Ričardas Žurinskas.

Dokumente sakoma, kad "Vakarai ne kartą pareiškė, jog Rusija Baltijos valstybių narystės NATO klausimu neturės veto teisės", tačiau pastaruoju metu kalbama, jog reikės atsižvelgti į Rusijos nuomonę.

NATO ir Rusijos ypatingosios partnerystės sumanymas gali būti pakreiptas taip, kad prireiktų šios kaimyninės valstybės pritarimo svarstant, ar NATO turėtų atsiverti Baltijos šalims, teigiama dokumente. Jame taip pat nurodoma, kad "tai gali reikšti netiesioginę veto teisę".

Baltijos Asamblėjos Užsienio reikalų ir saugumo komitetas pareiškė esąs susirūpinęs dėl tokių galimybių. Tuo pačiu jo nariai įsitikinę ir viliasi, kad Baltijos valstybėms "nebus atimta teisė gyventi pagal apsisprendimo principą europinio saugumo ir stabilumo sąlygomis".

• **KONSERVATORIAI REIKALAUJA, KAD ATSISTATYDINTŲ KORUMPUOTI VALSTYBĖS PAREIGŪNAI.** "Jeigu šalies Prezidentas nesiims iniciatyvos atstatyti korumpuotus valstybės pareigūnus, Tėvynės Sąjunga šiems asmenims artimiausiomis dienomis viešai pateiks konkrečius kaltinimus", spaudos konferencijoje trečiadienį sakė Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) valdybos pirmininkas Gediminas Vagnorius.

Jis teigė, jog valstybė tiesiog paralyžiuota korupcijos – priimta daugiau kaip 50 korupcinių įstatymų ir Vyriausybės nutarimų, valstybės pareigūnai dalyvauja piniginiuose karuose ir valstybės turto grobstyme.

"Žemės ūkio paramos fondo lėšų skyrimas perdirbimo fabrikų ir kombinatų skoloms padengti – tai valstybės pinigų skyrimas Vyriausybės verslo partnerių privačioms sąskaitoms apmokėti. Šio fakto pakaktų, kad bet kurioje valstybėje Vyriausybė tuoj pat atsistatydintų", – sakė G. Vagnorius.

Pasak jo, Tėvynės sąjunga nusprendė priešintis valdančiosios partijos korupcinei politikai ir šiuo metu jau rengiama antikorupcinė programa, kurią bus siekiama priimti po Seimo rinkimų. Kaip numatoma programoje, bus įkurta speciali teisinė institucija, tirsianti teisėtvarkos ir valdžios pareigūnų nusikaltimus, siekiama atšaukti korupcinius įstatymus, organizuoti aukščiausių valstybės pareigūnų atestaciją, diferencijuoti teisėtvarkos pareigūnų atlyginimus. Pasak Gedimino Vagnoriaus, įgyvendinant programą, maždaug trečdaliui pareigūnų "teks apieisti valdišką tarnybą, kitam, trečdaliui – išmokti sąžiningai dirbti".

Tačiau jau iki spalio pradžios Tėvynės sąjunga viešai pateiks korupcinių įstatymų ir nutarimų sąrašą, pakartotinai Seimui teiks indėlių draugimo įstatymą, rugsėjo 27 dieną surengs nukentėjusių indėlininkų atstovų pasitarimą. Su rinkėjų pagalba numatoma priversti atsistatydinti ir korumpuotus valdininkus.

• **LIUKSEMBURGO VICEPREMJERO NUOMONE, LIETUVAI DAR REIKIA IŠSPRĘSTI NEMAŽAI POLITINIŲ IR EKONOMINIŲ PROBLEMŲ.** Lietuva niekada nesutiks būti buferine valstybe tarp didžiųjų šalių blokų, pabrėžė Lietuvos Prezidentas Algirdas Brazauskas rugsėjo 4 d. pokalbyje su Liuksemburgo Didžiosios Kunigaikštystės vicepremjėru, šalies užsienio reikalų ministru Jacques Poos. Mūsų tikslas yra kuo greitesnė integracija į Europos struktūras, nes tik tai garantuoja Lietuvai jos Europos struktūras, nes tik tai garantuoja Lietuvai jos visapusišką saugumą, pažymėjo Prezidentas.

Jacques Poosas lankosi Lietuvoje su oficialiu vizitu. Tai pirmasis šios šalies aukšto pareigūno vizitas Lietuvoje. Jacques Pooso nuomone, "Lietuva nusipelnė vietos prie derybų dėl Integracijos į Europą stalo", tačiau jai reikės išspręsti nemažai politinių ir ypač ekonominių problemų, susijusių su įsijungimu į Europos bendriją, sakė jis. Kai kurią paramą galėtų suteikti ir Liuksemburgas. Vicepremjeras, be kita ko, pakvietė apsilankyti Lietuvos delegaciją susipažinti su Liuksemburgo bankų veikla. Jų patyrimas būtų naudingas tiek Lietuvos ekonomikai, tiek jos finansų sistemos tobulinimui, pabrėžė Jacques Poos.

• **VYTAUTAS LANDSBERGIS: RUSIJA DARO SPAUDIMĄ VAKARAMS DĖL BALTIJOS ŠALIŲ NARYSTĖS NATO.** Rusija stengsis panaudoti visas priemones, kad Baltijos valstybės nepatektų į NATO saugumo zoną, sakė pirmadienį spaudos konferencijoje Tėvynės sąjungos pirmininkas Vytautas Landsbergis, komentuodamas Rusijos užsienio reikalų ministro pavaduotojo Sergejaus Krylovo praėjusį savaitgalį BNS agentūrai padarytą pareiškimą. Pasak V. Landsbergio, Rusijos diplomatas jame kalba kaip pasaulio šeimininkas, kuris draudžia Vakarams net svarstyti Lietuvos, Latvijos ir Estijos galimybes tapti NATO narėmis. Tai iššūkis ne vien

Moterų teisių konferencija

Rugsėjo 4-15 dienomis Kinijos sostinėje Bejinge (Pekine) vyksta Jungtinių Tautų organizuota tarptautinė konferencija moterų klausimams. Šalia oficialių valstybinių delegacijų dar prieš konferencijos atidarymą Kinijon privažiavo nevyriausybinių žmogaus teisių kovos grupių atstovų, kurių veikėjos iš įvairių kraštų grupavosi, agitavo už savo specifinių reikalavimų įgyvendinimą. Kinijos valdžia šias aktyvistes apgyvendino toliau nuo sostinės, varžė jų judėjimą. Buvo paskirta aikštė įvairių protestų, demonstracijų reikalams. Buvo šturkščių susidūrimų su milicijos pareigūnais. Tūkstančiai žurnalistų stebėjo šių delegacijų veiklą, filmavo jų pasirodymus. Kinų slaptoji milicija irgi stebėjo ir registravo užsieniečių susitikimus su vietinių Kinijos moterų teisių kovotojomis. Tvarkos prižiūrėtojai

Iš visur apie viską

Rašo Algirdas Pužauskas

apstumdė ir nemandagiai elgėsi su Tibeto laisvės reikalautojais, apstumdė vieną merginą iš Kanados ir kelias islamo šalių teisių gynėjas.

Mergaitės žudomos

Jungtinės Tautos pavedė šią konferenciją organizuoti Kinijai, nors čia moterų teisės pusiau atvirai laužomos. Vyriausybės gairės reikalauja, kad, kovojant su nepaprastu žmonijos augimu, šeimos neturėtų daugiau kaip po vieną vaiką. Modernioji medicina jau sugeba dar prieš gimdymą nustatyti, kas gims: berniukas ar mergaitė. Tai skatina kinų šeimas abortuoti gimdymą, jei ateina mergaitė. Dažnai šeimos, mergaitei jau gimus, ją įvairiais būdais nusikrato.

Konferencijos oficialių delegacijų ir nevyriausybinių forumo dalyvių skaičius sie-

kė apie 40,000. Pasakyta daug kalbų, priimta daug rezoliucijų, kurios ragina pasaulio vyriausybės imtis priemonių, kad moterų teisės būtų ginamos ir jų gyvenimas palengvėtų. Vatikano delegacijai pasakytoje kalboje popiežius Jonas Paulius II pabrėžė: "Spaudžia širdį, kai žinai, jog šių dienų pasaulyje sumažėja šansas gimti, ar išgyventi vaikystę yra pagristas tik faktas, kad esi mergaitė o ne berniukas". Popiežius pasirašė apeliaciją į moterų konferenciją, raginančią pripažinti moterims daromą skriaudą. Pareiškime pabrėžiama, jog pasaulyje yra daug vietų, kur mergaitės gauna mažiau maisto, mažiau sveikatos priežiūros, mažiau mokslo už berniukus. Tai nesiderina su katalikų principais, pasakė popiežius.

Konferencijos uždavinys buvo atkreipti dėmesį į moterims daromas skriaudas. Pasaulyje yra daug skurdo, kurį kenčia 1.3 bilijonai žmonių. Iš to skaičiaus 70 nušimčių sudaro moterys, sakoma JAV delegacijos pareiškime. Vyriausybės kviečiamos imtis priemonių, kad dar negimusios mergaitės nebūtų žudomos, kad jos turėtų lygias teises į sveikatą, darbą, švietimą, nebūtų laikomos vergėmis.

Buvusioji Sovietų Sąjunga girdavosi, kad ten moterų teisės yra lygios su vyrais, net 92 nuoš. moterų turėjo darbus. Maskvos institutas žmogaus teisių klausimams dabar skelbia, kad pradėjus mažinti dirbančiųjų skaičių, įmonės pirmiausia iš darbo atleidžia moteris, kurios sudaro 70 nuoš. bedarbių. Moterų atlyginimai buvo vidutiniškai 70 nuoš. to, ką gaudavo vyrai. Dabartinis Rusijos darbo ministras pasakė, jog moterims geriau būti namie ir auginti vaikus bei užsiimti namų ruošia. Rusijos moterys jau pradėjo organizuoti savo politinę partiją. Rusų parlamento narė Liudmila Zavadska pareiškė spaudai, kad moterys pamažu išsikovos savo teises ir vyrai turės prie to priprasti. Dabar biznierių vyrai moterų vaidmenį bizniuose ar įmonėse mato tik kaip "jauną blondinę sekretorę, kuri jam atneša kavą".

Lenkijoje 1993 m. buvo priimtas prieš abortus nukreiptas įstatymas, pernai Lenkijoje buvo padaryta vos 786 aborto operacijos. Tai mažas skaičius, nes lenkės dažnai vyksta abortų operacijoms į Gudiją ar Ukrainą. Prieš abortų uždraudimą, jų skaičius siekdavo per metus

(Nukelta į 9 psl.)

Baltijos valstybių suverenitetui, bet ir Vakarams.

• **P. GYLYS: RUSIJOS PAREIGŪNO PAREIŠKIMAS – RINKIMINIS TRIUKAS.** Lietuvos užsienio reikalų ministro Povilo Gylis teigimu, Lietuvos pozicija "lieka tokia pati" – integruotis į Europos Sąjungą (ES) ir NATO. Taip jis spaudos konferencijoje komentavo Rusijos užsienio reikalų viceministro Sergejaus Krylovo pasisakymus, jog "negali būti nė kalbos apie Baltijos šalių priėmimą į NATO".

Ministras pastebėjo, jog panašūs pareiškimai kartosis dar keletą mėnesių, nes Rusijoje artėja rinkimai. "Krylovas nepasakė nieko naujo", teigė P. Gylis.

Rusijos užsienio reikalų viceministras prieš kelias dienas pareiškė: "Jei mūsų artimiausi kaimynai įstos į NATO, kils grėsmė mūsų saugumui". "Būsime priversti imtis ne tik ekonominių ir politinių, bet ir karinių priemonių", – sakė Rusijos viceministras, pasiūlęs Baltijos valstybėms ieškoti "protinesnių būdų integruotis į Europą nei narystę NATO".

Lietuvoje viešėjęs Liuksemburgo Didžiosios Kunigaikštystės vicepremjeras ir užsienio reikalų ministras Jacques F. Poos pastebėjo, jog ši Rusijos pareigūno deklaracija – "nėlbai diplomatiškas pareiškimas". "Jei jis kalbėjo Rusijos Vyriausybės vardu, NATO vadovybė turėtų sureaguoti į šį pasisakymą", – teigė svečias.

• **TRYŠ PREZIDENTAI SUSITIKO TALINE.** Ketvirtadienį Taline įvyko Estijos, Latvijos ir Lietuvos prezidentų Lenarto Merio, Gunčio Ulmanio ir Algirdo Brazausko susitikimas. Jame aptartas tolesnis šalių bendradarbiavimas politinėje, ekonominėje, socialinėje bei kitose visuomenės gyvenimo srityse. Be kita ko, susitarta liberalizuoti prekybą tarp Lietuvos, Latvijos ir Estijos, didinti tarpusavio sienų pralaidumą, kartu koordinuoti veiksmus dėl rytinių sienų apsaugos.

Susitikime taip pat aptarti kai kurie Baltijos valstybėms aktualūs užsienio politikos klausimai. Prezidentai, kaip rašoma ta proga paskelbtame Komunikate, dar kartą patvirtino savo valstybių pasiryžimą kuo anksčiau prisijungti prie NATO, išreiškė įsitikinimą, kad NATO išlieka svarbiausiu saugumo ir stabilumo Europoje garantu. Demokratinėms Vidurio Europos šalims, kurios siekia NATO narystės ir yra tam pasirengusios, turėtų būti suteikta galimybė prisijungti prie šios organizacijos. Baltijos valstybių integracijos į ES, NATO ir Vakarų Europos Sąjungą procesas stiprina jas visas, teigiama Komunikate.

• **VLADO NAGEVIČIAUS PALAIKAI BUS PALAIDOTI KRETINGOJE.** Rugsėjo 7-ąją į Lietuvą parvežti brigados generolo, dviejų Vyčio Kryžiaus ordinų kavaleriaus, gydytojo, archeologo Vlodo Nagevičiaus bei jo žmonos Veronikos Nagevičienės palaikai. Urnos atsisveikinimui su visuomene pastatytos Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejuje, kurį 1921 m. įkūrė V. Nagevičius.

Rugsėjo 8-ąją virš Karo muziejaus bei sodelyje bus iškeltos Vytautinė ir Vyčio vėliavos, tuo pažymint ne tik Vytauto Didžiojo karūnavimo ir Padėkos dieną, bet ir pagerbiant Karo muziejaus patriarchą Vladą Nagevičių, kurio dėka ši tradicija ir gimė, ir buvo išsaugota net karo metais. Tą pačią dieną palaikai bus išlydėti į Kretingą ir ten palaidoti šeimos

ELTA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
EDITOR: DR. ANICETAS BUNDONIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly except: 4th of July, Labor Day & Christmas by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. • Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents.

Prenumerata metams \$30.00, pusui metų \$17.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

KODĖL IŠEIVIJA MASIŠKAI NEGRĮŽTA?

Juozas Žygas

Reikia manyti, kad buvo tikėtasi, jog Lietuvai Kovo 11 d. paskelbus Nepriklausomybės atstatymą, išeivija masiškai į paliktus namus sugrįš. Galbūt ne tiek mes ar mūsų Vakaruose įgyta patirtis, bet mūsų bankų sąskaitos ir pensijos buvo laukiamos. Tarkime, jeigu kas ir būtų grįžęs – tai savo tėviškių nebebūtų radęs ar jų atpažinęs! O jeigu kas ir būtų dar neišardytą tėviškę suradęs, tai galbūt ir joje gyvenantį stribą atradęs. O tuomet apie tėviškę užmiršk! Nes buvę "liaudies gynėjai" yra privileijuoti asmenys ir nebandyk paliesti!

Taip pat tikėtina, kad jeigu būtumėme prisiminę seniai girdėtus ir vartotus žodžius: "su pirmuoju garlaviu", tai šiandien galbūt daugeliui tektų sriubos eilutėje stovėti. Šv. Rašte yra rašoma apie duonos padauginimą, o Lietuvoje priešingai išėjo. Taip buvo rašoma "Lietuvos aide": "Kainos be perstojo kyla, būtų gerai prisidurti iš santaupų, bet jas prarijo neapgaltota Vyriausybės pinigų reforma. Jaunimui buvo sudarytos sąlygos plėškauti, lobti, o vyresnio amžiaus žmonės priversti skursti. (...) Dabar būtų labai reikalingos santaupos, bet iš jų liko tik 400 lt. Anksčiau už savo pinigus K. Maciulevičius galėjo nusipirkti 100 karvių, o dabar tik ožką. Sėdi senukas ir linguoja galvą".

Prieš kelias savaites mūsų spaudoje skaičiau, vienos kelionės išpūdžius iš Lietuvos. Prez. A. Brazauskas paklausė, kodėl išeivija negrįžta? Jo žodžiais: – "už savo santaupas banke galėtų gauti 12 %". Viskas labai gerai skamba, bet praktikoje yra visai kitaip. Atrodo, kad Lietuvos valdžios žmonės yra visai izoliuoti nuo žmo-

nių ir gyvena – lyg kokiame šiltnamyje. Mes tokiais žodžiais ir pažadais nesusižaviame ir jiems netikime. Vadovaujamės senu pasakymu: "Geriau žvirblis rankoje negu briedis girioje". Jeigu jau būtų taip gerai, tai kodėl net valdžios įstaigos savo indėlius prarado? Jeigu jau net valdžios indėliai nėra saugūs – tai ko tuomet mes galėtume tikėtis? Beveik trejetas mėnesių atgal, gana plačiai buvo rašoma apie "Aurabanko" galimą bankrotą. Vyriausybė daug kalbėjo ir žadėjo, kad jam neleisianti paskęsti. Paaiškėjo, kad tame banke ministerijos ir įvairios įstaigos turėjo pasidėję apie 62 mil. litų. Beje, tas bankas tik 8 % težadėjo, o dabar nei savo indėlių ir, nei žadėtų procentų žmonės nebeatgauna.

Reikia tik stebėtis, kad net toks bankas, kuriame valdžios įstaigos savo pinigus laikė, neturėjo jokios kontrolės ir atskaitomybės. Dabar kalbama, kad "savieji" tą banką valdė. Kuomet buvo pradėta apie galimą banko bankrotą kalbėti paaiškėjo, kad visa priežastis yra kažkokia "Luokės" bendrovė, kurios prezidentas gavo paskolą net 60 mil. litų. Kada žinia plačiai pasklido ir vyriausybė nepajėgė skolų padengti, tuomet nebebuvo galima tylėti. Pradėjus reikalą tikrinti paaiškėjo, kad visas "Luokės" turtas tėra tik 8 mil. litų vertas. Berašant man kilo gera idėja – kadangi pavasarį žadu į Lietuvą vykti, tad, galbūt, reikės savo dangoraižį (kurio nuotrauką parodysiu), už kokius 75 mil. litų įkeisti. Jeigu kitiems nei nuotraukos nematę pinigus dalina, tai reikia manyti, ir man duos. Kas gali sakyti, kad Lietuvoje gyvenimas blogas, jeigu pinigų perteklius yra!

AR IŠ DIDELIO DEBESIO SULAUKSIME LIETAUS?

(Atkelta iš 1 psl.)

R. Ozolas nurodytų konkrečius nusikalstamos veiklos faktus, o jei ne, kaltinimus viešai paneigtų ir atsiprašytų. Pareiškime Seimo nariui primenama jo nuolatinė kova prieš santykių normalizavimą su kaimyninėmis valstybėmis, nepagrįstas kai kurių valstybių ambasadorių vadinimas užsienio žvalgybų atstovais, nepagrįstos pretenzijos į svetimas teritorijas.

Labiausiai R. Ozolo pareiškimu susirūpino ir plačiausiai jį aptarė "Diena". Ji savo ruožtu apkaltino Seimo narį bandymu nuversti Vyriausybę ir priminė jo paties nuodėmes – kad atgimimo metais svarbiausiu R. Ozolo "arkliuku" buvo Lietuvos kultūros niokojimas sovietmečiu, griauantis Rusijos poveikis tautai, mentalitetui, nors jis pats buvo vieno sovietinio kultūros vado – A. Česnavičiaus padėjėjas.

R. Ozolas pasirinko kiek kitokią veiklos kelią, negu šiuo metu po teismus dėl garsiosios "Literatų svetainės" tampomas V. Landsbergis. Jis nepateikė jokių atskirų įrodymų ar faktų, tai jo manymu yra teisėsaugos institucijų uždavinys, tačiau neslapūkaudamas apkaltino vagystėmis konkretų pareigūną.

dėl kurio pomėgio pasinaudoti tarnybine padėtimi Lietuvoje mažai kas abejoja. Kol kas neaišku, ar šis kelias bus veiksmingas, tačiau matyti, kad A. Šleževičiaus kėdė vis labiau braška, o artėjant rinkimams, valdančiosios partijos vadovo įvaizdžiu turėtų susirūpinti ir artimiausi bendražygiai – neaišku ar jie nutars paaukoti A. Šleževičių, ar kris į bedugnę visi kartu.

R. Ozolo išpuolį smarkiai parėmė konservatoriai. Nieko nelaukdami jie išplatino pareiškimą, kuriame teigia, kad korupcijoje, privačių ir valstybinių lėšų pasisavinime, kituose ekonominiuose nusikaltimuose dažnai dalyvauja atsakingi valdžios pareigūnai, todėl šalies Prezidentas raginamas atstatyti aukštus su finansiniais skandalais susijusius pareigūnus. Pareiškime minima, kad LDDP valdžios grupuotės dalyvavo G. Konoplio ir V. Baldisiaus dešimčių milijonų dolerių deklaravimo aferoje, "Kauno Holdingo" ir kitų finansinių kompanijų lėšų išievojimuose, mokesčių mokėtojų lėšų skyrimo grobstymams iš "Aurabanko" padengti, suteikiant 16 mln. ekiu tarptautinį lengvatinių kreditų "Tauro" bankui.

"Neįmanoma įveikti nusikalstamumo, jei valdžia eina išvien su nusikaltėliais", – teigė vienas iš Tėvynės sąjungos vadovų G. Vagnorius ir kėlė retorinius klausimus: "Negaliu patikėti, kad Prezidentas nežino, kas iš jo artimųjų patarėjų globoja "Kauno holdingą" ir kitus skandalingus bankus (turimas galvoje prezidento atstovas ryšiams su Seimu V. Beriozovas), kas iš Vyriausybės vadovų pravardžiuojamas "penkiais procentais" ar kokie LDDP frakcijos įtakingi asmenys palaiko ryšius su nusikalstamomis grupuotėmis". Jis taip pat pastebėjo, kad 1994-1995 prasidėjo valstybės pareigūnų tiesioginis dalyvavimas ekonominiuose nusikaltimuose, o pastaruoju metu stebimas dar vienas reiškinys – prasidėjo vaidai tarp atskirų valdžios globojamų grupuočių, visų pirma tarp Prezidentūros ir Vyriausybės remiamų grupių.

Komentuodamas R. Ozolo pareiškimą, V. Landsbergis sakė, jog laiško pasirodymas rodo, kad dabartine Vyriausybės politika nebeapsi- kenčia ir nuo LDDP atsiribojama "vadinami nuosaikieji", kurie anksčiau priekaištaudavo Tėvynės Sąjungai dėl tariamai pernelyg didelio jos radikalumo ir neparėmė anti-korupcinio referendumo.

95.IX.07

"TAURO" PARTIZANŲ APYGARDOS 50-METIS!

Edmundas Simanaitis

Sūduvoje, kaip ir kituose Lietuvos kraštuose ėmė kurtis pirmieji partizanų būriai dar 1944 metais, kai frontas slinko per mūsų žemę į Vakarų. Tačiau oficialiai "Tauro" apygardos įkūrimo data laikoma 1945 m. rugpjūčio 15 d. Tą dieną netoli Marijampolės kuklioje Skardupių klebonijoje įvyko istorinis pasitarimas. Jame buvo aptarti svarbūs pasipriešinimo okupantui reikalai ir priimti sprendimai įsteigti "Tauro" partizanų apygardą, sudaryti jos štabą ir rinktines, parengti apygardos partizanų statutą. Kas jie – to labai reikšmingo Tėvynės kovų istorijai pasitarimo dalyviai?

Lietuvos karo aviacijos kapitonas Leonas Taunys, pasirinkęs "Kovo" slapyvardį, buvo išrinktas pirmuoju apygardos vadu. Jo adjutantu tapo buvęs Marijampolės policijos viršininko pavaduotojas Jonas Pileckis – "Brokas", vėliau "Šarūnas". Albinas Ratkelis – "Oželis", Marijampolės valsčiaus Žydronių kaimo mažžemio ūkininko sūnus, buvo paskirtas ginklavimosi skyriaus viršininku. Argonomas Vaclovas Pupelis – "Tautvydas" pradėjo eiti žvalgybos

skyriaus viršininko pareigas, o Lietuvos kariuomenės leitenantas Vytautas Bacevičius – "Vygandas", atvykęs iš Kazlų Rūdos miškų, tapo apygardos štabo viršininku. Skardupių klebonas kun. Antanas Ylius ėmėsi sanitarijos ir ūkio reikalų. Be to, jis tapo pirmuoju apygardos karo kapelionu. Kauno prekybos mokyklos moksleivis Vytautas Gavėnas – "Vampyras" buvo paskirtas pirmuoju "Vytauto" rinktinės vadu. Be išvardytų asmenų pasitarime dalyvavo karininkai – pulkininkas Liudvikas Butkevičius – "Luobas" ir iš Alytaus apskrities atvykęs kapitonas V. Navickas – "Perkūnas", veterinarijos gydytojas Lapinskas – "Berželis", Vincas Kulboka – "Vytenis" ir sportininkas J. Šačkus – "Uosis".

Apygardos teritorija apėmė kairiajame Nemuno krante plytinį Sūduvos kraštą ir buvo suskirstyta į penkias rinktines: "Vytauto", "Perkūno", "Stirnos", "Geležinio vilko" ir "Patrimpo".

Tokia buvo pradžia. Tik "Vytauto" ir "Geležinio vilko" rinktinės išliko iki pat partizaninių veiksmų pabaigos nepakeistais pavadinimais.

mais. Kitos – buvo ne kartą reorganizuojamos.

Vienas iš aktyviausių apygardos įkūrimo šalininkų ir pradininkų kun. A. Ylius savo atsiminimuose mini keletas svarbiausių priežasčių, skatinusių suteikti Sūduvos krašto partizaniniam judėjimui organizacinį pamatą. Pirmąją priežastimi jis laiko "instinktyvų savigynos ir savisaugos jausmų prasiveržimą, norą apsaugoti tautą ir save". Mat "rusai komunistai pasirodė laukiniai barbarai, o vokiečiai – civilizuoti barbarai!". Pasiūlymus pasitraukti į Vakarų kunigas atmetė, sakydamas, kad "palikti liaudį nelaimėje būtų didelė gėda ir bjaurus nusikaltimas... Kaip bus mano liaudžiai, tegul būna ir man". Daugelis to meto šviesių protų, kaip ir kunigas, manė, kad "Verčiau mirti ginantis, o ne būti sutryptiems!"

Antroji priežastis, paskatinusi patriotus burtis į kovos būrius, buvo vengimas tarnauti okupanto kariuomenėje ir slapstymasis nuo persekiojimų, ištėrimo, vadinamojo išbuožinimo. Okupanto vykdomos represijos vertė žmones gintis.

Kunigas A. Ylius jaudinosi dėl savivalės ir kerštavimų. Jis manė, kad "kada (Nukelta iš 6 psl.)

ŠIUOLAIKINĖS LIETUVIŲ VERTYBĖS

Dr. Liliana Astra

(Tęsinys. Pradžia Nr.32)

Dvilypę, prieštaringą ir netgi konfliktinę lietuvių jaunimo ir didžiąja dalimi jų tėvų vertybinės sąmonės būklę išpūdingai papildė tautinio nepilnavertiškumo sindromas (žr. 5 lent.). Lietuvių vertinimai, apibūdinantys svarbiausius jų pačių būdo bruožus, susijusius su vidinio priešiško ir įtampos savybėmis, išties pranoko visas išankstines prielaidas.

tinu politinės prievartos, prisitaikymo laikotarpiu ir, palyginti istoriškai labai neilgu, įtemptu nacionalinės valstybės atkūrimo tarpsniu.

Lyginant skirtingų lietuvių kartų vertybes ir jų pokyčius, akivaizdu, kad dabartinė jaunimo ir iš dalies jų penkiasdešimtmečių tėvų vertybių sistema yra ne tik besiskaidanti, bet įtempta ir pavojinga. Nei mūsų prose-

stipri dvasinė kultūra gali pasipriešinti dehumanizacijai.

Nacionalinių vertybių silpnėjimas ir nykimas, anti-vertybių išgalėjimas sukelia socialinį susvetimėjimą, priešiskumą ir tautos susiskaldymą. Todėl labai svarbu, kodėl lietuvių dvasinės kultūros vyksmas atsirėmė ne tik į buvusio politinio režimo, bet ir į vidinės dabartinės mūsų visuomenės vystymosi kliūtis.

II. XX amžiaus socialinių, politinių ir kultūrologinių tyrimų sandūroje atsirado įvairių teorinių ir taikomųjų visuomenės vystymosi modelių, kurių dėka galime pažinti ir vertinti esminius žmogiškosios realybės dėsningumus. Lyginamojoje politinių ir socialinių modelių sistemoje žmogiškosioms vertybėms skiriama aukščiausioji - dvasinės kūrybos sfera ir kruopščiai tyrinėjami glaudūs jos tarpusavio sąveikos ryšiai su įvairiausiomis institucijomis. Ir nors visuomenės modelių analizė - pasaulyje plačiai paplitęs dalykas, tačiau Lietuvoje tokių darbų dar nėra.

Taip pat demokratinėse pasaulio valstybėse jau ne vieną dešimtmetį labai plačiai panaudojami įvairūs taikomieji socialinio matavimo ir vertinimo metodai (ne vien paviršutiniškos, dažnai klaidinančios sociologinės apklausos). Nacijos parametrai - vienas tokių praktinių visuomeninės raidos įvertinimo metodų, padedantis aiškiai apibrėžti svarbiausius modernių visuomenių pokyčius, modeliuoti jų ateitį. Pasaulyje plačiai žinomi fundamentalūs nacijos parametrų sąvadaai kaip "Baltoji japonų tautos gyvenimo knyga", kurioje kruopščiai analizuojami net menkiausi kasmetiniai ūkiniai, socialiniai ir kultūriniai šios nacijos gyvenimo poslinkiai.

O kokios gi yra reikšmingiausios lietuvių visuomenės vystymosi ypatybės, kurias galima būtų apibrėžti objektyviai, be jokių išankstinių politinių aistrų ir nuostatų?

Strategiškai svarbių ir informatyvių tautinės raidos rodiklių modelis padeda apibrėžti šiuos istoriškai naujus lietuvių ūkinio, socialinio ir dvasinio gyvenimo rezultatus (pateikiama tik dalis):

* pirmą kartą per pastaruosius penkiasdešimt metų kasmet mažėjęs lietuvių gimstamumas jau nelemia natūralios kartų kaitos, trumpėja vidutinė gyvenimo trukmė, didėja mirtingumas - lietuviai tapo nykstančia tauta;

* šiuo metu jau yra beveik milijonas pensininkų - lietuviai senstanti tauta;

AUSTRALIJOJE APIE 1941 BIRŽELIO SUKILIMĄ

Seimo pirmininko Česlovo Juršėno vertinimai

Australijos valdžios kvietimu šioje šalyje viešinti Lietuvos seimo delegacija (seimo pirmininkas Česlovas Juršėnas, jo patarėjas - vertėjas Arūnas Godunavičius ir seimo nariai Vytautas Bogušis bei Gediminas Kirkilas), rugpjūčio 20 lankėsi Sidnėjėje. Po p. Juršėno pranešimo buvo pateikta klausimų. Du iš jų - politinio pobūdžio, kiti - lietišvių pilietybės ir ekonomines problemas.

Sidnėjaus apylinkės valdybos vicepirmininkas p. A. Kramilius klausė, kodėl Lietuvos vyriausybė leidžia svetimos valstybės piliečiams ir pareigūnams kisti į Lietuvos valstybės vidaus reikalus, kiek tai liečia karo nusikaltėlių paieškas. Paminėjo E. Zuroff'o pavardę. Toliau kėlė klausimą, ar Izraelio valdžia leistų Lietuvos valstybės pareigūnams Izraelyje ieškoti asmenų, kurie abiejų sovietinių okupacijų metu vykdė nusikaltimus prieš žmoniškumą? Kad tokių asmenų Izraelyje esama - faktas.

G. Kirkilas vengė ir neatsakė į pirmąjį klausimą. Tvirtino, kad jeigu Lietuvos vyriausybė pareikalautų, Izraelio valdžia išleistų Lietuvos valstybės pareigūnus ieškoti aprašytų karo nusikaltėlių Izraelyje. P. Kirkilas nenurodė, ar toks pareikalavimas buvo pareikštas ir ar Lietuvos vyriausybė ketina jį reikšti. Aš labai abejoju, ar Izraelio vyriausybė su tokiu reikalavimu sutiktų.

* daugiau kaip 80% lietuvių pajamos mažesnės negu realus gyvenimo lygis, šeimos vartojimo požiūriu atsidūrė kritinėje būklėje;

* atsirado naujas masinio ir organizuoto nusikaltamumo reiškinys, savižudžių skaičiumi lietuviai - vieni pirmaujančių pasaulyje;

* ...

Modernių informacinių sistemų, rodančių kritines pavojingas lietuvių nacionalinio vystymosi ribas, už kurių slypi griaunamieji procesai, iki šiol nepanaudojo nė viena iš žongliuojančių vien makroekonomikos rodikliais vyriausybių.

Krizės būklė - tai gilūs socialinės sistemos pokyčiai, kuriuos sukelia jos fundamentalinių vertybių suirimas, konfliktai ir skurdas. Socialinėje teorijoje krizės dažniausiai skirstomos į dalines ir bendrąsias, tačiau Lietuvos visuomenę apėmusią krizę galime pavadinti ir visa apimančia, ir ilgalaikę, ir ardančią esminius gyvenimo pamatus.

(Bus daugiau)

Aš, kaip buvęs aktyvus sukilėlis ir LAF (Lietuvių aktyvistų fronto narys) kėliau klausimą: Seimo narys V. Plečkaitis savo straipsnyje "Birželio sukilimo" minėjimas: aklos politikos tęsinys" ("Lietuvos rytas", 1995 liepos 4) teigia, kad sukilėliai buvo nacių pakalikai ir karo nusikaltėliai. Peikia 1941 m. Laikinąją vyriausybę, kad ji buvo antisovietinė. Tuo tarpu ministras pirmininkas A. Šleževičius, savo pareiškime spaudai 1993 m. birželio 19, tvirtina, kad dabartinė LDDP vyriausybė (cituoju): "yra tos nuomonės, kad 1941 m. sukilimas buvo teisėtas ir gerai apgalvotas bandymas atkurti brutaliai sutryptą Lietuvos valstybės valstybingumą".

Už tokią nuomonę V. Plečkaitis peikia dabartinę vyriausybę ir teigia, kad toks pareiškimas yra "nelabai protingas", ir kad LDDP, vyriausybė parodė visišką nekompetenciją tarptautinėje politikoje". P. Plečkaitis toliau teigia, kad 1941 metų Laikinajai vyriausybei tenka atsakomybė už viską, kas vyko Lietuvoje, kol ją visiškai okupavo naciai. V. Plečkaitis tvirtina, kad Laikinoji vyriausybė organizavo žydų genocidą.

Atsakydamas į mano klausimą p. Juršėnas trumpai pastebėjo, kad jis nesutinka su ministro pirmininko teiginiu ir pareiškė, kad lietuviai savo rankomis žudė žydus iki vokiečiams ateinant į Lietuvą. Po šito pareiškimo salėje kilo triukšmingas protestas.

Seimo pirmininko tvirtinimas neturi jokio pagrindo, šmeižia lietuvių tautą. (Privėciai jo patarėjas A. Godunavičius man pareiškė, kad pirmininko pareiškimas yra teisingas, nes Lietuvoje esą dokumentų, tai įrodančių. Kad tie dokumentai yra KGB palikimas, to man nepasakė.)

Po triukšmingo protesto, p. Č. Juršėnas savo laikysena parodė nepasitenkinimą į susirinkimo reakciją ir nebesiteikė atsakyti į klausimą. Klausimas buvo ne apie tai kas žudė, ar ne žudė žydus. Klausimas buvo: ar 1941 metų sukilimą reikia pripažinti kaip kovą už tautos laisvę ir tautos ryžtą atstatyti nepriklausomybę bei suverenumą.

1941 metų Laikinoji vyriausybė to teisėtai, apgalvotai siekė, taip teigia ministras pirmininkas A. Šleževičius. O gal tai buvo tik antisovietinis, antisemitinis išsišokiimas, kaip tvirtina V. Plečkaitis?

Kai triukšmingas protestas nutilo, susirinkimo vadovas p. V. Juška, Sidnėjaus

(Nukelta į 10 psl.)

5 lentelė. LIETUVIŲ BŪDO VERTINIMAI - 1993

Dvidešimtmečiai (18 - 23 m.)	
42 %	55 %
Darbstumas, kantrybė	Geri bruožai prarasti
Užsispyrimas, darbštumas	Pavydas, abejingumas
Ištvermingi, kantrūs	Bukumas, pseudodoringumas
Gerumas, darbštumas	Abejingumas, tarpusavio pyktis
Darbstūs, tvarkingi	Gobšumas, aplaidumas
Vaišingi, santūrūs	Tingumas, savimyliskumas
Darbstumas, svetingumas	Pavydas, kerštas
Nuoširdumas	Darbstumas, savanaudiškumas, garbės troškimas
Kantrybė, darbštumas	Kantrybė ir veidmainiškumas
Santūrumas, darbštumas, vaišingumas	Darbstumas, savarankiškumas, pavydas
Meilė savo Tėvynei	"Šalti ir abejingi kitiems"
Kaimo žmonių darbštumas	"Šykštūs, gobšūs, nervingi"
Tvarkingumas	"Lietuviai yra prisitaikėliai, pagyrūnai"
	"Bjaurumas, niūrumas, darbštumas"
	"Atsilikę nuo Europos"
	"Lietuviai greit įtušinami, šokinėja nuo vieno geradario prie kito..."
	"Žioplumas, ribotumas. Deja, gerų bruožų išskirti negaliu"
	"Kuo toliau, tuo labiau lietuviai tolsta nuo protėvių. Greitai mes būsime žiaurūs, beširdžiai žmonės"
	"Nesugebėjimas blaiviai mąstyti ir iki galo išnaudoti pergalės (pradedant Žalgirio mūšiu), savęs pervertinimas"

Nacionalinio jausmo ir tautinės savimonės nykimas - tai giluminiai vertybinės sąmonės reiškiniai, už kurių slypi statistiškai pagrįstos masinio žmonių elgesio tendencijos. Reprezentatyvus nacionalinės atrankos modelis, taikytas tyrimui, suteikia galimybę apibrėžti šiuolaikines lietuvių pasaulėjautos, vertybių ir elgesio ypatybes bei eksplikuoti jas.

Kiekvienos žmonių kartos amžiaus laikotarpis yra išskirtinis, sutampantis su individualia žmonių branda, savitais socialinių politinių įvykių vertinimais ir jų ryškiais pėdsakais kiekvienos kartos gyvenime. Šiandieninės mūsų senelių ir prosenių kartos, gimusios trečiojo dešimtmečio pradžioje, augo ir mokėsi nepriklausomoje, laisvoje valstybėje. Jų vaikaičiai, jau gimę ir augę aštuntojo dešimtmečio pradžioje, brendo dviejų globalių politinių epochų sandūroje - "brežnevizmo apogėjuje" arba piktybiškai išskir-

nių, nei senelių kartų vertybinėje sąmonėje nėra tokio didelio atotrūkio tarp tradicinių sakralinių reikšmių, pasaulėjautos ir jų neigimo, netgi atmetimo.

Šiuo metu mūsų prosenių, senelių kartos jau pamazų įžengia į Amžinybę ir kažkada jų milžiniškų pastangų dėka buvęs vientisas lietuvių kultūros audinys trūkinėja, nyksta, o tautinėje lietuvių sąmonėje atsiranda negyvinga, nekurianti kultūros ir iškreiptai suvokianti tikrovę antivertybinė dalis.

Prof. S.Šalkauskis jau 1939 metais kalbėdamas apie lietuvių charakterį, skyrė jo etninį pagrindą ir istorinį išsivystymą, lemiantį tautos kultūrinę kūrybą, kuria ir sukuriama visuotinė reikšmingos vertybės. Vertybių sistemos kuria vidinį kiekvienos nacionalinės kultūros pamatą ir kuo jos universaliosnės, tuo galingesnė jų praktinė, gyvenimiškoji žmonių sluoksnių ir grupių integravimo funkcija. Tik

LIETUVOS VYČIŲ 82-ASIS SEIMAS

Regina Juškaitė

Š.m. rugpjūčio 10-13 dienomis, Novi, Michigan įvyko Lietuvos Vyčių 82-asis metinis seimas. Seime dalyvavo 190 asmenų iš 5 JAV rajonų ir 34 kuopų. Dalyvių tarpe 163 delegatai, 2 antrininkai, 11 Centro valdybos narių ir 5 svečiai. Įvyko 5 seimo posėdžiai, kurių metu aptarti aktualūs Vyčių veiklos klausimai, išrinkta organizacijos vadovybė, įteikti apdovanojimai nusipelnusiems nariams, numatytos tolimesnės veiklos gairės. Seimo metu, tarp darbinių posėdžių, buvo gausu kultūrinių bei pramoginių renginių, kurie seimo dalyviams buvo ne tik atokvėpis nuo įtempto darbo, bet ir gera proga atnaujinti senas ir užmegsti naujas pažintis, ypač su svečiais iš Lietuvos, privačiuose pokalbiuose padiskutuoti su jais ir aptarti aktualiausias Lietuvos problemas.

Kaip vieningai teigia seimo dalyviai, renginys buvo turiningas, palikęs neišdildomus įspūdžius ir skatinantis ateities darbams. Tai didžiulis nuopelnas seimo rengimo komiteto (pirm. Tim Baibek) ir seimą globojusios Detroito 102 Vyčių kuopos (pirm. Lawrence Hofner). Be abejonės, seimo sėkmę nemažesne dalimi lėmė ir aktyvi bei darbinga visų jo dalyvių nuotaika.

O dabar, apie visą seimo eigą trumpai iš eilės.

NUOTAIKINGOS IŠVYKOS

Seimo išvakarėse, rugpjūčio 9 d., anksčiau į seimą atvykusiems dalyviams buvo suorganizuotos dvi įdomios išvykos. Viena grupė - 40 dalyvių važiavo į Frankenmuth, bavišką miestelį Michigan šiaurėje. Nors išvykos dieną rytas buvo apsiniaukęs ir drėgnas tačiau visų dalyvių nuotaika buvo gera. Atnaujintos pažintys ir susipažinta su naujais draugais. Buvo aplankyta įdomi Bronners parduotuvė, prekiaujanti kalėdiniais papuošalais, žaislais ir dovanėlėmis iš viso pasaulio. Parduotuvėje yra per 50,000 rūšių įvairių papuošalų.

Aplankėme "Silent Night Memorial Chapel", pastatytą pagal modelį Austrijoje, Oberndorfe, esančios koplyčios, kurioje pirmą kartą buvo giedama "Tyliąją naktį" giesmė. Prie koplyčios yra 200 plokščių su šios giesmės įrašais įvairiomis pasaulio kalbomis.

Grįždami prie Bronners, matėme plevėsuojant įvairių valstybių vėliavas. Tarp jų buvo ir lietuviška trispalvė. Prie įėjimo į parduotuvę demonstruojama 200 kalėdinių sveikinimų įvairiomis kalbomis. Radome ir lietuvišką - "Linksmų Kalėdų". Apžiūrėdami miestelį matėme smėlio pilį su užrašu "150", skirtą miestelio įkūrimo sukakčiai paminėti. Apsilankėme prie dengto tilto, klausėmės 35 varpų skambinimo, žiūrėjome medinių figūrų pasirodymą, kurio metu pasakojama Pied Piper of Hameln legenda. Nors ir gerokai pavargę, į viešbutį grįžome patenkinti įdomia išvyka.

Antroje išvykoje 15 vyčių grupė apsilankė World Medical Relief, Inc. įstaigoje. Apžiūrėjome, kaip paruošiami siuntiniai į Lietuvą vaistai ir įvairios medicininės priemonės. Talkinom ruošiant išsiuntimui į Lietuvą 54 IBM kompiuterių. Darbas

nebuvo lengvas, tačiau visi buvo patenkinti, arčiau susipažinę su "Pagalba Lietuvai" padalinio veikla.

MŪSŲ KILMĖ - DIEVO DOVANA

Tai Lietuvos Vyčių 82-ojo seimo šūkis, kuris savo gilia prasme išreiškia visą Vyčių veiklos esmę, jo dvasioje dirbo seimas, ir juo paremti visi seimo priimti dokumentai.

Seimas prasidėjo rugpjūčio 10 d., ketvirtadienį, šv. Mišiomis šv. Cyril ir Methodius kunigų seminarijos šv. Marijos koplyčioje. Šią seminariją 1917 metais įkūrė Lietuvos vyčių 54 kuopa. Daugelis seminaristų, baigusių ją, buvo išventinti kunigais ir dirbo įvairiose parapijose. Šią seminariją baigė ir kun. Juozas Čižauskas, dirbęs "senojoje" šv. Jurgio parapijoje, ir mūsų didžiai gerbiamas a.a. kun. Ignas Boreišis.

Šv. Mišias aukojė Lietuvos Vyčių centro valdybos dvasios vadas kun. Juozas Andrejonis, 102-os kuopos dvasios vadas kun. J. Walter Staniewicz ir iš Lietuvos atvykęs Lietuvos vyskupų konferencijos sekretorius kun. Gintaras Grušas.

Iškilmingai įnešus JAV, Lietuvos ir Lietuvos Vyčių vėliavas, Mišios buvo aukojamos už Lietuvos Vyčius. Kun. Andrejonis pamokslė pareiškė, kad Vyčiai turi dirbti ir aukotis Dievui ir tėvynei, turi liudyti Kristų. Jis laimino Vyčių organizaciją ir šį seimą, linkėdamas, kad jis būtų sėkmingas.

Baigus Mišias sugiedotas Lietuvos Vyčių himnas.

WELCOME KNIGHTS OF LITHUANIA

Toks Mykolo Abariaus sukurtas sveikinimas pasitiko seimo dalyvius, atvykstančius į Novi Hilton viešbutį. Tokie pat plakatai kabėjo viešbučio konferencijų salėje, kur vyko seimas ir virš šv. Antano parapijos bažnyčios didžiųjų durų.

Lietuvos Vyčių Garbės nariai 82-ojo seimo pokilyje, š.m. rugpjūčio 12 d.

R. Juškaitės nuotr.

Oficialus seimo atidarymas vyko viešbučio salėje. Inešus vėliavas, Centro valdybos pirmininkė Evelyną Oželiene atidarė seimą ir pakvietė kun. Andrejonį sukalbėti maldą. Sugiedoti JAV, Lietuvos ir Lietuvos Vyčių himnai. Dalyvius pasveikino seimo rengimo komiteto pirmininkas Tim Baibek ir 102-os kuopos pirmininkas Lawrence Hofner.

Išrinkus seimo prezidiumą, rezoliucijų bei mandatų komisijas, sveikinimo komitetą ir sekretoriata, žodis buvo suteiktas CV pirmininkei Evelynai Oželienei, kuri padarė išsamų pranešimą apie organizacijos veiklą praėjusiais metais, aptarė savo oficialią kelionę į Lietuvą, susitikimus su ALT'o bei Lietuvos bendruomenės atstovais, papasakojo apie Lietuvoje turėtas spaudos konferencijas. Ji pažymėjo, kad gyvenimo sąlygos Lietuvoje tebėra nelengvos, o pokyčiai į gerąją pusę perymę lėti.

Išdavininkas Edward Barkowski pateikė organizacijos biudžetą 1995-1996 metams.

Seimas sulaukė daugybės sveikinimų. Asmeniškai ir įvairių organizacijų vardu žodžiu sveikino į seimą atvykę jų atstovai. Buvo taip pat perskaityti ir raštu gauti sveikinimai, tarp kurių buvo Lietuvos Respublikos prezidento Algirdo Brazausko, Lietuvos ambasadoriaus JAV Alfonso Eidinto, Vilniaus arkivyskupo metropolito Audriaus Juozo Bačkio ir daugelio kitų Amerikos ir Lietuvos veikėjų, įstaigų bei organizacijų.

Buvo pagerbtas archyvo pirmininkas, Vyčių garbės narys Longinas Švelnis, neseniai atšventęs 82-ji gimtadienį, t.y. tiek, kiek Lietuvos Vyčiai turėjo seimų. Visi jam palinkėjo ištvermės ir sėkmės.

Mandatų komisijai painformavus apie posėdžio dalyvius ir jų skaičių ir sukalbėjus maldą, posėdis buvo baigtas.

Vakare viešbučio salėje

įvyko susipažinimo vakarinė ir šokiai. 102-os kuopos nariai Juozas Aukštakalnis, John Stanievich ir Ray Petkavich visus linksmo nuotaikinga muzika, o solistas Algirdas Brazis padainavo kelias dainas. Vėliau, kartu su muziku Faustu Strolia, jie su visais vakaro dalyviais dainavo dainas, kurios specialiai šiam seimui buvo išleistos atskira knygute. Susitikime dalyvavo arti 200 Lietuvos Vyčių ir jų draugų. Visi buvo patenkinti smagiai ir linksmam praleistu vakarui.

SEIMO POSĖDŽIAI

Rugpjūčio 11 d., išklause šv. Mišias už mirusius Lietuvos Vyčių organizacijos narius, kurias aukojė kun. J. Andrejonis ir kun. G. Grušas, seimo dalyviai rinkosi į antrąjį posėdį. Jį malda pradėjo kun. Andrejonis, o LŠSI vadas Mykolas Abarius pasveikino dalyvius ir palinkėjo sėkmingo darbo.

Išdo patikėtiniai John Baltrus ir Peter Paul Zansitis pranešė apie Vyčių organizacijos nuosavybės būklę. Tom Bruzga dalyvius supažindino su kvietais svečiais - sesele Igne Marijošūte ir kun. Gintaru Grušu. Svečiai kalbėjo tema: "Katalikų tikėjimo atgimimas Lietuvoje".

Seselė Ignė džiaugėsi galėdama dalyvauti seime. Ji ypatingai pabrėžė reikšmę seimo šūkio "Mūsų kilmė - Dievo dovana", įvertindama jį tikru džiaugsmu. Ji papasakojo savo įspūdžius apie religinį auklėjimą Lietuvos mokyklose, pabrėždama, jog Lietuvos religiniame gyvenime per 1990-1995 metus įvyko daug gerų pasikeitimų.

Kun. Gintaras Grušas sakė, jog tikėjimas Lietuvoje visuomet gyvavo, tačiau gyventojų tarpe pastebimas tam tikras moralinis nuosmūkis. Dabartinė bažnyčios statistika rodo, kad daugėja abortų, savižudybių jaunimo tarpe, plinta alkoholizmas, o skyrybų būna net iki 66%. Jis palietė taip pat valstybės ir baž-

nyčios santykius, vis dar neišspręstas bažnyčios turto grąžinimo problemas. Paminėjo, jog, šalia pripažintos, tradicinės religijos, atsiranda įvairių kultų, sektų, net tokių kaip šėtono garbintojai. Su padėka atsiliespė apie "Americares" ir "Pagalba Lietuvai" organizacijų teikiamą pagalbą ir baigdamas pareiškė, kad Lietuvos žmonės reikalingi maldos.

Po pietų įvyko trečiasis posėdis. Jį vėl malda pradėjo kun. Andrejonis.

Šiame posėdyje pranešimus apie Centro valdybos išdo stovį padarė Edward Barkowski ir apie "Pagalba Lietuvai" padalinio veiklą jo vadovas Robertas Boris. Iki šiol Lietuvos gydymo įstaigos jau gavo 25 siuntas vaistų ir medicininės įrangos, kurių vertė arti 15 mil. dolerių! Robertas Boris padėkojo visiems už paramą ir dosnumą.

Pristatytas lietuvių Jėzuitų provinciolas Amerikoje kun. Antanas Saulaitis SJ. Jis sveikino seimą, linkėjo sėkmės ir, primindamas seimo šūkį, sakė, kad turime džiaugtis ir dėkoti Dievui už mūsų kilmę.

Delegatams buvo išdailinti klausimynai "Savanoriška talka - tilto tiesimas". Vyko diskusijos dėl klausimų ir teisingų atsakymų.

Sukalbėjus maldą, posėdis buvo baigtas.

Vakare viešbutyje buvo surengtas kultūros vakaras. Seimo dalyviams pasirodė "Vėjelio" tautinių šokių grupė iš Dayton. Grupėje 19 šokėjų iš 96-os Vyčių kuopos ir jų draugai. "Vėjelis" atliko meniškai paruoštą programą, už kurią dalyviai šokėjus apdovanojo šiltais plojimais. Toliau buvo parodytos trys vaizdajuostės: "Baltic States", "Velnio nuotaka" ir "Singing Bird". Pastarojoje juostoje, kurią režisavo Kimberly Conely iš Detroito, pavaizduotas lietuvių emigrantų gyvenimas Detroito 1920-1930 metais.

(Pabaiga kitame Nr.)

SENIAUSIA LIETUVIŲ ORGANIZACIJA AMERIKOJE

Edvardas Šulaitis

Nedaug kas lietuviškame pasaulyje (išskyrus Šiaurės Ameriką), turbūt, išsamiau žino apie Susivienijimo Lietuvių Amerikoje organizaciją, kuri buvo įsteigta 1886 metais būrelio emigrantų iš

Lietuvos. Daug vandens nuo tų dienų nubėgo, bet ši organizacija išliko iki šių laikų ir rugsėjo 22-24 dienomis ji kviečia į delegatus šalia Clevelando esantį Holiday Inn viešbutį į savo 65-tąjį seimą.

Susivienijimas yra laikomas seniausiąja lietuvių organizacija, o jos leidžiamas laikraštis – "Tėvynė", kuris eina 93-sius metus – seniausias dar tebeegzistuojantis lietuvių laikraštis. Tai vis dėmesio verti reiškiniai lietuviškoje veikloje, ypačingai išeivijoje, kur darbo ir egzistavimo sąlygos nėra jau tokios pastovios.

Iš SLA praeities. Per vieną iš ankstesnių SLA seimų Chicagoje: buvęs SLA pirmininkas – prezidentas Povilas Dargis (dešinėje) jo žmona Gertruda ir buvęs "Vienybės" ir "Tėvynės" redaktorius Jonas Valaitis.

Ed. Šulaičio nuotr.

Organizacijos pradžia yra laikomas 1886 m. balandžio 17 d. "Lietuviškojo balso" redakcijoje Brooklyne įvykęs susirinkimas, kurį sukvietė tada dar jaunas visuomenininkas dr. Jonas Šliūpas. Susirinkime buvo kalbėta apie reikalingumą suburti visus Amerikoje gyvenančius lietuvius į bendrą organizaciją, kuri galėtų steigti lietuviškas mokyklas, leisti lietuviškas knygas ir pagelbėti caro replėse kenčiančiai Lietuvai. Ši organizacija buvo lyg ir Amerikos lietuvių atsiliepimas į dr. Jono Basanavičiaus Lietuvoje išėjusioje "Aušroje" paleista šūkį siekti tautinės vienybės.

Pirmasis Susivienijimo Lietuvių Amerikoje (trumpai – SLA) seimas įvyko dar tais pačiais – 1886 m. rugpjūčio 15 d. vienoje iš seniausiųjų Amerikoje lietuvių angliakasių vietovių Pensilvanijos valstijoje – Shenandoah.

SLA būrė tautiečius ir dirbo lietuviybės, pilietybės, labdaros ir broliškumo frontuose. Čia nariai išėjo ir pirmąją naujo krašto pilietybės mokyklą. Į Dėdės Samo žemę atvykusiųjų tautiečių dauguma buvo bemoksliai ar

mažaraščiai valstiečiai. Jie prie caro buvo patyrę tik despotizmą, dvarininkų sauvalę. Jie nebuvo paruošti išjungti į demokratiškai ir ūkiškai dinamišką Amerikos gyvenimą. Susivienijimas ateivius būrė į kuopas ir jose daugelis gavo pilietybės pamokas. Čia SLA nariai išmoko kaip tvarkingai vesti susirinkimus, kaip respektuoti kitų nuomones, kaip prarasti balsavimus. Ypačingai čia patyrė, kad debatuose ir svarstybose remia narių daugumos valia...

SLA buvo įsteigta ne vien tik lietuviškumui ugdyti, bet ir padėti savo artimui. Už tam tikrą mėnesinį mokesį nariai gaudavo pinigų jiems susirgus, o kuomet nelaimei ištikus narys mirdavo – artimiesiems buvo išmokamos tokios sumos, kokiomis jis buvo apsidraudęs. Tas galioja ir iki šios dienos, nors apdraudęs ligoje dabar atsiskaityta.

SLA veikėjais, jos vadais buvo patys žymieji Amerikos lietuviai. Kas gi nežino Damijonaičio, Gegužio, Bagočiaus, Astramsko, Viniko, dr. Stepono Biežio, dr. Pijaus Grigaičio, Nado Rastenio ir

(Nukelta į 10 psl.)

"TAURO" PARTIZANŲ APYGARDOS 50-METIS!

(Atkelta iš 3 psl.)

nors reikės duoti atskaitą už kiekvieną atimtą gyvybę". Jo manymu, kariška drausminga organizacija sustabdytų "žudynes, savivaliavimą, kerštavimus, asmeninių sąskaitų suvedinėjimą". Tokių reiškinų tuo metu pasitaikydavo.

Tačiau pati svarbiausioji partizanų organizavimosi priežastis buvo – atskirti Lietuvą nuo Sovietijos, vėl ją "padaryti laisva, nepriklausoma, demokratine, lietuviška Respublika".

"Tauro" apygardos statusas suteikė partizanų judėjimui kariškos organizacijos formą Lietuvos kariuomenės pavyzdžiu. Niekas iš apygardos steigėjų neabejojo, kad partizanai – tai Lietuvos kariuomenės tradicijų ir pareigų perėmėjai... Statute buvo pirmuoju punktu įrašyta, kad "Tauro" apygardos laisvės kovotojų tikslas – atkovoti visišką Lietuvos nepriklausomybę".

Apygardos vadovybė rūpinosi ir kovotojų dvasia. Todėl statute buvo įrašytas ir kitas nemažiau svarbus uždavinys – "ugdyti lietuvių tautinį savigarbos jausmą ir susipratimą, gilinti karinį lietuvių tautos pajėgumą ir troškimą savo Tėvynės Lietuvos Nepriklausomybės".

Statutas suskirstė Laisvės kovotojus į tris narių kategorijas: aktyvius, pasyviuosius ir rėmėjus.

Buvo atsižvelgta ir į partizaninio karo su bolševikų okupantu ypatybes. Priešas visiškai nepaisė tarptautinės teisės normų, o vykdomą tautos genocido politiką dangstė melu ir apgaule. Okupacija buvo vadinama išvadavimu, laisvės kovotojai – banditais, pasipriešinimas okupantui – tėvynės išdavimu ir pan. Štai kodėl statute atsirado įsakmus reikalavimas (§ 40) "nepasiduoti gyvam su ginklu į priešą rankas".

Trumpame straipsnyje, net ir paviršutiniškai nušviesti "Tauro" apygardos veiklą, pristigtų vietos. Tačiau negalima nepaminėti apygardos vadų.

Pirmasis apygardos vadas L. Taunys – "Kovas" buvo išduotas, suimtas 1945 m. spalio 22 d. ir raudonųjų sušaudytas 1946 m. liepos 20 d. Vado pareigas perėmęs mjr. Z. Drunga – "Šernas" – "Mykolas-Jonas" žuvo 1946 m. birželio 12 d. Vienas iš veikliausių apygardos vadų lttn. A. Baltūšis – "Žvejas" žuvo 1948 m. vasario 2 d. Jį pakeitęs lttn. J. Aleščikas – "Rymantas" žuvo 1948 m. rugpjūčio 10 d. Laikiniai apygardos vadai paskiriami V. Vitkauskas – "Saidokas". Kpt. A. Grybinas – "Faustas" sunkiai sužeistas kautynėse su priešais nusišovė 1949 m. rugsėjo 28 d. Tada apygardos vadu buvo patvirtintas V. Vitkauskas. Jo turėtas "Saidoko" slapyvardis buvo pa-

keistas į "Karijoto". "Karijotas" žuvo 1951 m. vasario 21 d. Paskutinis "Tauro" apygardos vadas viršila J. Jankauskas – "Demonas" pateko į priešą rankas, buvo užverbuotas, o 1955 m. sausio 26 d. okupanto sušaudytas.

Visi jie sudegė nuožmių kovų ugnyje, kaip ir daugelis kitų Laisvės kovotojų. Jiems Tėvynė dar deramai neatsidėkojo. Jų kova, jų aukos iki šiol neįvertintos ir nepagerbtos. Jie dar nelaikomi Lietuvos kariais, valstybingumo gynėjais, Laisvės kovotojais. Ir tai yra pats didžiausias, skausmingiausias, deja, ir gėdingiausias atkurtos jau nepriklausomos Lietuvos Respublikos teisinis nesusipratimas. Nei pirmasis nei antrasis atsikūrusios valstybės Parlamentas nesiėmė iš esmės spręsti šios teisingumo atkūrimo problemos. Paskui mėginimų būta, tačiau ką gali pavieniui vienas ar kitas parlamentaras nuveikti, jei iki šiol dar nėra ir, atrodo, jau nebus sutarimo kadais susiformavusioje Seimo Tėvynės santaroje, įžiebusioje sudeintų, sutartinių veiksmų pradžios viltį. Apie prokomunistinę kairiąją Seimo pusę ir kalbėti netenka. Ji niekada nesiryš pripažinti Tautos pasipriešinimo okupantui teisėtą savigny. Pernelyg didelė atsakomybė už nusikaltimus žmoniskumui ir ypač tautai slegia jos sąžinę. Nepaisant kalboravimo su okupantu laipsnio, visa kairioji įstatymų kūrėjų dalis instinktyviai jaučia istorinę, o kai kurie

net tiesioginę, kaltę už genocidą.

Dešinieji praleido visas patogias progas parodyti tautai, kad Teisingumas iš tikrųjų yra valstybės pamatas, kad jis turi būti iškeltas virš valstybės visų rangų veikėjų, virš partinių interesų, virš asmeninių savanaudiškų tikslų arba tuščiagarbiškų ambicijų.

Turime pripažinti teisiomis atskirai veikiančių Seimo narių prof. V. Landsbergio, A. Endriukaičio, J. Listavičiaus, K. Skrebio, B. Gajausko, A. Stasiškio pastangas suteikti Lietuvos kario statusą partizanams su visomis iš to išplaukiančiomis pasekmėmis. Deja, nematyti sutelktų pastangų. Peršasi išvada, kad tik trečiasis atsikūrusios valstybės Parlamentas galės imtis šio smarkiai suvėluoto teisingumo atkūrimo žingsnio.

Pernai buvo minima labai svarbi Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos posėdžio 45 metų sukaktis. Ši taryba 1949 m. vasario 16 d. paskelbė deklaraciją, kuri teigė, kad ji "okupacijos metu yra aukščiausias tautos politinis organas, vadovaujantis politinei ir karinei tautos išlaisvinimo kovai".

Laisvės kovotojai nepripažino smurtu primestos okupanto valdžios ir teisėtai reikalavo iš Lietuvos Respublikos piliečių laikytis konstitucijos ir įstatymų.

Tais sunkiais pokario metais partizanų valdžia buvo vienintelė konstitucinė teisėtai valdžia Lietuvoje, siekusi

Lietuvos valstybės tęstinumo.

Tą Deklaraciją tarp kitų įžymių LLKS vadų pasirašė ir "Tauro" apygardos vadas A. Grybinas – "Faustas". Šis faktas rodo, kad Sūduvos krašto Laisvės kovotojai buvo vienoje gretose su visais Lietuvos Nepriklausomybės gynėjais. Kova nebuvo beprasme. Ji buvo neišvengiama ir nuožmi. Pasipriešinimas dešimtmečiui sustabdė šalies rusifikavimą, atitolino intensyvią sovietizaciją, padėjo išsaugoti tautos viltį atkurti Nepriklausomybę. Ta viltis 1988-1990 metais vilnijo Sąjūdžio bangomis po visą šalį, kol 1990 m. kovo 11 d. Aktu nebuvo paskelbta pati reikšmingiausia lietuviams šio amžiaus antrosios pusės žinia – Lietuvos valstybingumas atkurtas!

Šiandien dar yra gyvų "Tauro" apygardos Laisvės kovotojų. Jie su dideliu nerimu stebi kaip Lietuvoje dabartinė valdžia globoja ir remia stribus ir kaip nekenčia politinių kalinių ir tremtinių. Ar ši neteisybė neturi tiesioginių sąsajų su ekonominiu skurdu, ištikusių didžiųjų šalies piliečių? Ar dėl tokios valdžios "Tauro" vyrai guldė galvas?

Nusiminti nereiktų. Svarbiausia jau pasiekta – Lietuva nepriklausoma. Visa kita bus pasiekta, kad tik Viešpats leistų tų dienų sulaukti. Ir ne pasyviai laukiant, o grumiantis pagal išgales – visuose frontuose.

PAGIRTINOS LIETUVOS PIANISČIŲ PASTANGOS TARPTAUTINĖSE PIANO VARŽYBOSE

Vytautas Matulionis

Nuo 1975 m. kas dveji metai Clevelande rengiamos tarptautinės piano varžybos, anksčiau žinomos kaip The Robert Casadesus International Piano Competition, o dabar pertvarkytos ir vadinamos The Cleveland International Piano Competition ir globojamos The Piano International Association of Northern Ohio (PIANO), šiais metais vyko Clevelando Muzikos Institute 1995.08.11 – 1995.08.20.

Ne visai aišku, kodėl varžybos buvo pertvarkytos ir kodėl Casadesus šeima nesutiko leisti naudotis jų pavarde. Apie tai buvo daug ir atsargiai rašyta Clevelando dienraštyje The Plain Dealer, nesigilinant į tikras priežastis, bet pasitenkinant bendrybėmis. Net ir diplomatiškai mandagus Casadesus šeimos laiškas aukščiau minėtame dienraštyje 1994.12.21, abejonių neišskleidė. Tačiau po paskutiniųjų (1993 m.) chaotiškų varžybų pasekmių ir didelio publikos nepasitenkinimo teisėjų sprendimais, pertvarkymas buvo būtinas ir jis buvo sėkmingai ir drąsiai įvykdytas. Susidaro įspūdis, kad šių pasikeitimų pagrindu buvo, iš vienos pusės, nenoras atsakyti griežtų artistinių suvaržymų, o iš kitos pusės noras tapti nepriklausoma ir savarankiška organizacija, suteikiant dalyvaujantiems didesnių laisvių repertuaro pasirinkimą. Šių varžybų kataloge buvo smulkmeniškai išdėstytos teisėjų komisijos balsavimo taisyklės, įskaitant ir kompiuterį. Tai žingsnis į gerą pusę, padedantis geriau suprasti jury atsakomybę ir balsavimo painingumą.

Kaip ir visose tarptautinio masto varžybose, atsargus ir mandagus pasitaikantių nesklaidumų išsprendimas buvo būtinas. O klaidų pasitaikė. Pavyzdžiui, pirmąją varžybų dieną, rašan-

čiam tik įėjus į varžybų salę, tarp scenoje išrikiuotų dvidešimt dviejų vėliavų (įskaitant ir Jungtinių Tautų vėliavą), į akį krito atvirkščiai pakabinta Lietuvos vėliava. Paminėjus šią klaidą energingai varžybų egzekutyvinei direktorei, pianistei Karen Knowlton, ji buvo tuoj atitaisyta. Po poros dienų tas pats atsitiko ir su Ukrainos vėliava.

Per varžybų uždarymo ir premijų įteikimo iškilmes, antrosios vietos laimėtoja ukrainietė Marina Lomazov buvo pristatyta kaip atstovaujanti Rusijai. Nors iš publikos pasigirdo nemaža garsų balsų prieštaraujančių šiam neapsižiūrėjimui, iš scenos jis nebuvo atitaisytas...

Dėl didelio nepasitenkinimo jury nutarimais 1993 m. šių metų jury buvo sudaryta labai rūpestingai. Jos sąstata buvo toks: Paul Schenly (JAV) – nebalsuojantis jury pirmininkas, Dimitri Bashkurov (Rusija), Michael Block (JAV), Harris Goldsmith (JAV), Piotr Paleczny (Lenkija), Eunice Podis (JAV), Einar Steen-Nokleberg (Norvegija), Etsko Tazaki (Japonija) ir Arie Vardi (Izraelis).

Šių varžybų skambinimo lygis buvo labai aukštas. Iš 260 norėjusių į jas patekti buvo priimti tik 60 (iš 21 valstybės), bet varžybose skambino tik 45, kitiems į varžybas neatvykus. Gausiausiai atstovaujami kraštai buvo JAV (17), Japonija (6) ir Korėja (6). Kiekvienam pianistui buvo duota 15 minučių išbandyti penkis skirtingus pianinus. Trisdešimt keturi pasirinko Steinway, šeši Kawai (pirmą kartą naudojamas bet kuriose varžybose), keturi Yamaha ir vienas Baldwin. Varžybose skambino 22 vyrai ir 23 moterys. Keturi varžybų ratai statė skirtingus ir palaipsniui sunkesnius reikalavimus. Pirmas ratas – 25 minutės, antras – 40 minu-

čių, trečias 55 minutės, ketvirtas – pasirinkimas tarp Beethoveno ir Mozarto koncertų su orkestru. Pirmame rate skambino 45, antrame 16, trečiame 8 ir ketvirtame 4. Įdomu, kad abi ketvirtojo rato moterys pasirinko Beethoveno koncertą, o abu vyrai Mozarto.

Šalia dažnai girdimų kompozitorių, šių varžybų kataloge buvo ir rečiau girdimų kompozitorių kūrinių: MacConald, Corigliano, Carter, Santoro, Bolcom, Medtner, Berio, Remesa, Rorem, Takemitsu, Vine, etc. Paskutiniąsias varžybas (1993) priminė ir Igor Kamenz (Vokietija) jautriai paskambintas "Salve, tu, Domine" (Mozart) ir Marinos Lomazov (Ukraina) su nepaprastu virtuoziškumu atlikta sunki Casadesus *Toccata*.

Varžybų laimėtojais buvo paskelbti sekantys: pirma vieta (\$12,000) – Margarita Shevchenko (Rusija); antra vieta (\$5,000) – Marina Lomazov (Ukraina); trečia vieta (\$4,000) – Dimitriy Teterin (Rusija); ketvirta vieta (\$2,500) – Giampaolo Stuan (Italija).

Lietuvai varžybose atstovavo dvi pianistės: Sonata Deveikytė-Zubovienė (gyvenanti Chicagoje, Clevelande apsistojusi Vytenio Čiurlionio šeimoje) ir Eglė Janulevičiūtė (gyvenanti Anglijoje, 1989 m. šiose varžybose laimėjusi šestą vietą, Clevelande globojama Birutės ir Antano Smetonų). Nors abi pianistės iš varžybų iškrito po pirmojo rato, jų varžybinis repertuaras buvo įvairus ir įdomus.

Sonata Deveikytė-Zubovienė buvo paruošusi sekančią programą: pirmas ratas – *Andante and Variations in F Minor* (Haydn); *Transcendental Etude No. 10 in F Minor* (Liszt); *Etude in G flat Major, Op. 10, No. 5* ("Black Keys") – Chopin; *Polonaise-*

Fantaisie, Op. 61 (Chopin); antras ratas – Sonata ir E Major, Op. 109 (Beethoven); Ballade No. 4 in F Minor, Op. 52 (Chopin); trečias ratas – *Phantasietücke, Op. 12* (Schumann); "Pagodas" from *Estampes* (Debussy); *Variations on a Theme by Corelli, Op. 42* (Rachmaninov); ketvirtas ratas – *Con-certo No. 4 in G Major, Op. 58* (Beethoven).

Eglės Janulevičiūtės varžybinis repertuaras buvo toks: pirmas ratas – *Prelude and Fugue in F Sharp Major, WTC, II:13* (Bach); *Etude in C Major, Op. 10, No. 1* (Chopin); "Vallee d'Obermann" from *Annees de pelerinage, Book I* (Liszt); *Paganini Etude No. 6 in A Minor* (Liszt); antras ratas – *Sonata in F Minor, Op. 57* ("Appassionata") – (Beethoven); *Ballade No. 3 in A flat Major, Op. 47* (Chopin); trečias ratas – *Stygmata* (5 miniatures for piano) (Remesa); *Sonata in C Minor, D. 958* (Schubert); "Noctuelles", "Oiseaux tristes", "Alborada del grazioso" from *Miroirs* (Ravel); ketvirtas ratas – *Concerto in D Minor, K. 466* (Mozart).

Bene sėkmingiausias kūrinysonatai Deveikytei-Zubovienei buvo *Andante and Variations in F Minor* (Haydn). Tai vienas pačių gražiausių šio kompozitoriaus kūrinių pianui. Jame muzikalaus vardo pianistė išsiskyrė labai švelniu klavišų palietimu, nenutrūkstancios melodijos jautrumu, gražiu pianissimo, spalvų įvairumu, stipriai technikai nenustelbiant jausmo. Klausytojai buvo maloniai nustebinti jos giliai asmeniškų šio kūrinio atlikimu. Lūžtančių stipraus jausmo bangų užlietas *Transcendental Etude No. 10 in F Minor* (Liszt) neprilygo pirmajai kompozicijai ir, nors atliktas su pasitikejimu, buvo per daug "romus", lyg pianistė drovėtusi atvirai ir nevaržomai pasinerti į romantizmo gelmes. "Juodųjų klavišų etiudė", *Etude in G flat Major, Op. 10, No. 5* (Chopin), grakščios ir žaislingos vietos buvo pasigėrėtinos, bet jo "vėjavaikiškesnės" dalys skambėjo kukliai. To paties kompozitoriaus populiariau *Polonaise-Fantaisie, Op. 61* menininkė neturėjo vargo su ilgomis frazėmis, tirštais sąskambiais ir didinga melodijos linija, tačiau audringose viršūnėse jai, atrodo, pritrūko jėgų. Pianistė turi labai gražiai plaukiančią lyrišką liniją. Tetrūksta jai tik drąsesnio, atviresnio dramatinio polėkio – to labai svarbaus muzikos ir teatro mišinio kuris pagau-na ir išlaiko klausytojo dėmesį. Eglė Janulevičiūtė šiose varžybose vėl patvirtino savo muzikinę brandą. Tai buvo lengvai pastebima atliekant *Prelude and Fugue in F sharp*

Major (Bach). Nors pianistė pradžioje atrodė labai įtempta, net sustingusi, ji ir vėl įtikino turinti nepaprastai išgrynintą, dainuojantį toną, sugebėjimą išgauti tiesiog dangiško švelnumo akordus ir išskirtinai aiškiai brėžiamą melodijos liniją, primenančią jos čia 1989 m. skambintą Faure'. Išradingas *Etude in C Major, Op. 10, No. 1* Janulevičiūtei buvo mažiau sėkmingas, bet ir čia buvo galima gėrėtis ir sodriais herojiškais sąskambiais ir mikliai dešinės rankos žarstomomis melodijos puošmenomis. Trūko tik šiam kompozitoriui būdingos šilumos ir migloto svajingumo. Savo pamėgto meno gelmes pianistė pilnai atskleidė Liszto "tonų paveiksle" "Vallee d'Obermann", kompozitoriaus parašyto po kelionių Šveicarijoje. Šiame ilgame kūrinyje, Eglei Janulevičiūtei netrūko nei romantiško jausmo platumo, nei drąsių dramatinių spalvų. Lygsvara tarp pianissimo ir fortissimo buvo rūpestingai išlaikyta. Šiomis dovanomis menininkė dosniai dalinosi su klausytojais, o jie priėmė šį kūrinį labai šiltais. *Liszto Paganini Etude No. 6 in A minor*, pagrįstas gerai žinomu Paganini dvidešimt ketvirtuoju "caprice", nebuvo toks įdomus. Pasiekusi viršūnę su "Vallee d'Obermann", pianistė atrodė kiek išsisėmusi. Technika jai jokių kliūčių nesudarė, bet jausmo antplūdis jau buvo negrąžinamai praėjęs...

Nors Lietuva ir netapo šių varžybų laimėtoja, faktas kad abi pianistės buvo priimtos į varžybas rodo, kad jų talentas yra vertinamas, kad jų pasirošimas yra tarptautinio lygio. Kiekvienas dalyvavimas tokiose varžybose menininkui praveria langą į tolimesnes galimybes muzikos pasaulyje. Šiuo metu Lietuvai tokių "pravių langų" labai reikia, todėl mūsų menininkų dalyvavimas bet kuriose tarptautinėse varžybose (laimint ar nelaimint) yra sveikintinas, gerbtinas ir remtinas.

Kadangi šios varžybos yra viena iš Clevelando brangintų kultūrinių puošmenų, nenuostabu, kad iš viso pasaulio sugužėjusio puikaus muzikinio talento atvyko pasiklausyti daug žmonių, bet... tik saujėje lietuvių. Argi mes domimės menu tik tada kai lietuviai laimi pirmas vietas? Kur gi ta dvasinė parama, kurią kiekvienas menininkas brangina? Rimtas dėmesys tik paskatina jaunus talentus tolimesniam augimui. Be dėmesingos paramos joks menininkas pilnai neišsivysto. Sonata Deveikytė-Zubovienė ir Eglė Janulevičiūtė eina teisingu keliu. Sėkmės joms abiem.

MOKSLEIVIŲ DĖMESIUI!

Kviečia Švyturys

Švyturys, tai jaunimo lietuvių mokslo ir kultūros tęsinys, kviečia visus gimnazistus įsijungti į kursus, kurie duoda jaunimui progą pasirinkti lietuviškoj veikloj ir gilintis lietuvių kultūros bei mokslo srityse. Kursai vyksta lietuvių kalba.

Kursai prasideda šeštadienį, rugsėjo 16 d., nuo 9 v.r. iki 12:30 v.p.p., Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapijos patalpose, ir vyksta kiekvieną šeštadienį. Programa – įvairi. Kviečiami paskaitininkai dalintis savo

žiniomis ar patyrimu. Jaunimas mokosi, dainuoja, sportuoja.

Visi gimnazistai maloniai kviečiami šiuose kursuose dalyvauti. Dėl smulkesnių informacijų ar registracijos, prašome kuo greičiau kreiptis į Eglę Laniauskiene, 731-7464 ar Ritą Klioriene, 531-6459.

Maloniai kviečiame visuomenę, kurie galėtų šiems kurso dalyviams savo žiniomis bei talentais praplauti jų akiratį, kreiptis į aukščiau paminėtus asmenis.

DVIRAČIU Į LIETUVĄ

Edmundas Čapas

(Tęsins. Pradžia Nr.21)

* Pajutau, kad lietuviai, ypač jaunimas, neturi kantrybės; matydami per TV ir iš laikraščių, ką turi vakariečiai, pradeda skųstis "Kokios mes vargos". Man labai nepatiko jų toks nužemintas požiūris į save, nes aš mačiau, kad daugelis iš jų labai darbštūs, energingi ir gabūs, kad jau daug dalykų jie turi, tik reikia pakeisti tvarką ir kad turi praeiti tam tikras laikas, mano nuomone, ne tiek ilgai, kaip daugelis galvoje Lietuvoje ir JAV.

čiu gėrimu. Daugelis miestų gamina savo alų. Alus tikrai skanus, gaila, kad nors ir buteliuose, bet greitai surūgsta.

* Turėjau daug progų paragauti lietuviškų patiekalų. Iš savo mamos jau žinojau – cepelinus, koldūnus, balandėlius, bulvių plokštainį (arba kugelį), barščius, šaltibarščius, blynus su obuoliais, košelieną (žemaitiškai šaltiena). Naujiena buvo žemaičių blynai (iš virtų bulvių su malta mėsa viduje) ir vėdarai (žarnos, prikimštos tarkuotų bul-

Iš pradžių kelias buvo kalvotas ir jį įveikti padėjo siaurės vakarų vėjas, pučiantis į nugarą. Pravažiavau pro Salduvės piliakalnį, kur kadaise, anot istorinių šaltinių, stovėjo medinė pilis ir nuo čia pradėjo kurtis Šiauliai.

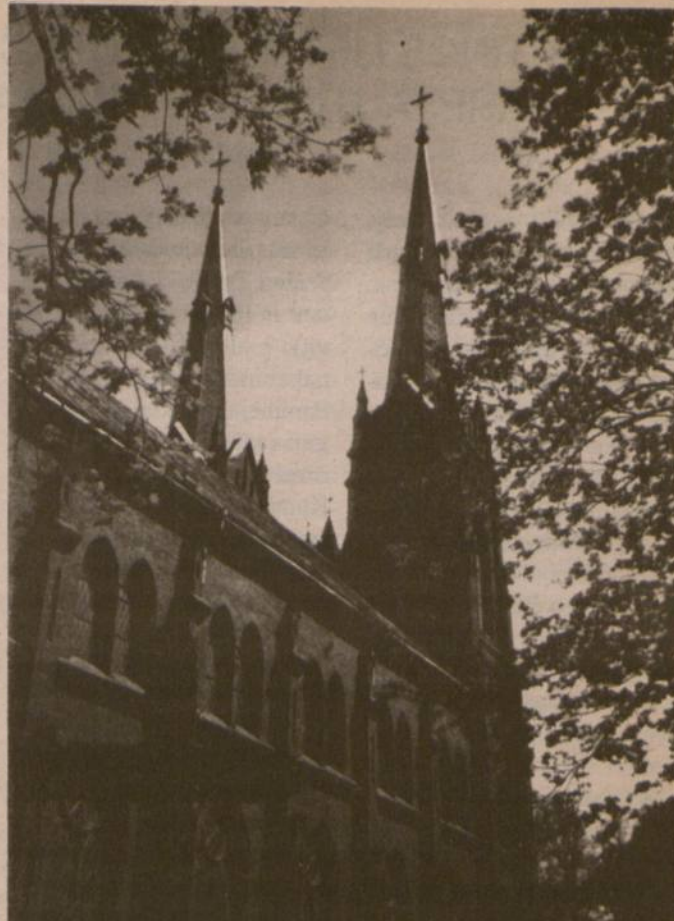
Kelias buvo platus ir labai judrus: važiavo autobusai, automobiliai, sunkvežimiai ir arklių vežimai. Ir iki Šeduvos, ir už aš pravažiavau mažus miestelius ir gyvenvietes su keistais ir spalvingais pavadinimais: Kairiai (kieno kairėje?), Šniūraičiai (ką riša prie ko?), Baisogala (baisus galas, kieno?) ir Akademija (ko ten mokosi?).

Už Kairių kelias pasidarė lygus. Abipus kelio žydėjo kiaulpienės, todėl kartais laukai atrodė beveik geltoni, o ne žali. Užtrukau beveik pusvalandį, kol pasiekiau Radviliškį, pailgos ir siauros formos žemėlapyje, vidutinio dydžio miestelį, pastatytą aplink geležinkelio mazgą. Žiūrint nuo pagrindinio kelio, Radviliškis atrodė visai nepatraukliai, visakas, ką aš mačiau, tai monotoniški gyvenamieji namai, keli fabrikai, autobusų stotis ir kelių namų statybos. Toliau nuo kelio buvo sena miestelio aikštė su keliais įdomiais ir senoviskais pastatais ir su arklių vežimais, kurių čia buvo daugiau, negu paprastai.

Išvažiavus iš Radviliškio, pietrytinėje miestelio dalyje prasidėjo tankus miškas. Vėliau, kai dirbau Lietuvoje JAV kariuomenės ryšių grupės karininku, aš sužinojau tris įdomius dalykus apie Radviliškį, vieną gerą, vieną blogą ir vieną galbūt neutralų: televizijos dokumentinis filmas apie Radviliškį parodė didžiulį, švarų ir beveik neįžengiamą mišką, ežerą ir daug mažų upelių, tekančių aplink miestelį. SKAT-o (Savanoriškos krašto apsaugos tarnyba) štabe Vilniuje, kur buvo įsikūrusi mūsų karinė ryšių grupė, buvo šimtai paprastų, medinių kėdžių, kurios daugiausia, o ypač mūsų kabinetuose, iširdavo per susijungimus, kurie buvo blogai sukljuoti. Tai pasidarė ypač trikdancia ir nepatogia aplinkybe, kai aukšti JAV ir Lietuvos karininkai sėdavo vieni ir beveik nukrisdavo nuo šių kėdžių, išsiskleidžiančių po jais, daug kartų ir skirtingomis progomis! Pasižiūrėję kėdžių apačioje, pamatėme etiketę, kad jos pagamintos Radviliškio "Beržo" baldų fabrike. Ir trečias dalykas, kurį aš sužinojau vėliau, kad tuoj už Radviliškio yra ginklų gamykla; lietuviai turi galimybę gamintis sau ginklus.

Aš žinojau, kad buvau beveik privažiavęs Šeduvą, kai pamačiau didelio vėjinio malūno siluetą, išnirusį vidudienio mėlyno dangaus fone.

Tai buvo antrasis vėjo

Šeduvos centre išdidžiai stovi dvibokštė graži bažnyčia.

Autoriaus nuotr.

Garsusis Šeduvos "Vėlinių malūnas".

Autoriaus nuotr.

* Kiekviename mieste ar miestely matydavau žmones, šluojančius gatves ir šaligatvius šluotomis iš medžio šakelių. Gatvės valomos kasdien. Dažniausiai šį darbą atlieka pagyvenę žmonės, todėl retai matydavau energingus šlavėjus.

* Man labai patiko, kad Lietuvoje mačiau daug artimų ir panašių genetiškai žmonių veidų, kokius buvau įpratęs matyti tarp JAV lietuvių, juos priminė ir kalbėjimo būdas. Lietuvius buvo lengva atskirti nuo rusų. Nemačiau daug aukštų vyrų, kokių turi Clevelando lietuvių bendruomenė.

* Aplink miestus auga nauji tankūs rajonai privačių namų – šimtai jų statoma mažuose žemės sklypliuose, statybos tęsiasi dažniausiai labai ilgai.

* Beveik visi lietuviai, su kuriais susipažindavau, išgirdę, kad suprantu, ką jie kalba, labai norėdavo man parodyti ir papasakoti apie savo miestą, rajoną ar darbą.

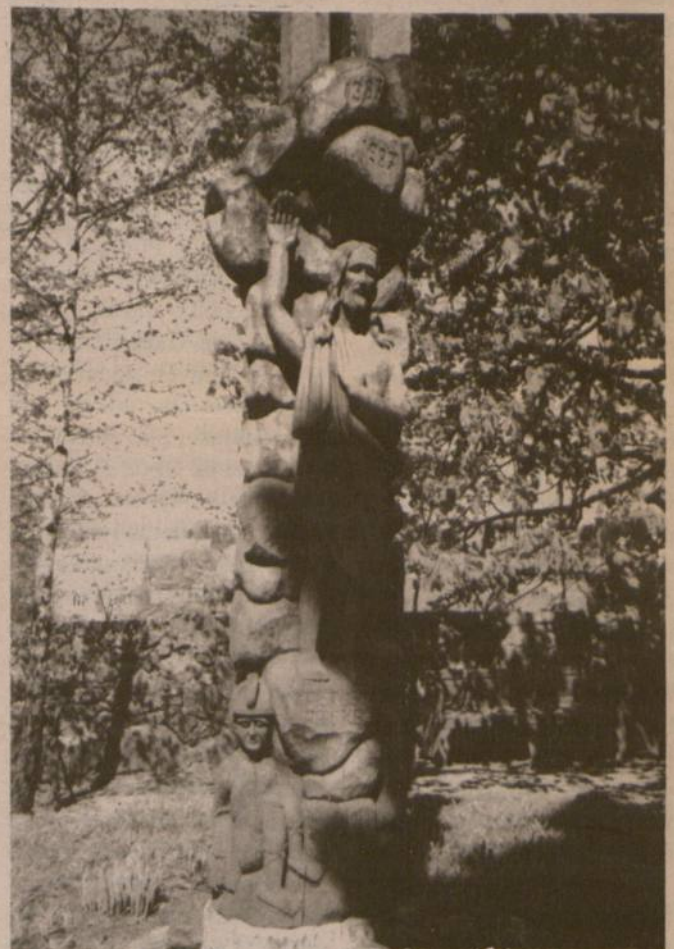
* Lietuviai negeria gėrimų – kokteilių (tokių, kaip amerikiečiai su ginger-ale), geria iš stiklinių gryną degtinę ir užsigeria kokių gaivinan-

vių). Vaisino tokiais valgiais giminės, tačiau ypač buvo malonu, kad nuėjus į restoraną ar kavinę irgi galėjau užsisakyti lietuviškų valgių, kuriuos jau žinojau.

* Turėjau gerą progą pailsėti dešimt dienų "nuo dviračio", tikėjausi, kad koja nebeskaudės, bet apsirikau. Tebeskaudėjo ir priminė man, 40 metų vyrui, apie mano amžių ir apie tai, kad reikia daugiau laiko atsigauti. Tačiau buvau užsispyręs, nesvarbu, kad skauda, jeigu pradėjau savo kelionę dviračiu, tai ir baigsiu "dviračiuodamas".

Vėjo malūnų žemė

Po ilgų pusryčių Živilė ir aš apsikabinome – atėjo laikas atsisveikinti. Vėl sėdau ant dviračio ir važiuodamas pagalvojau: "kažin kada vėl susitiksim su Živile ir ar iš viso dar kada pasimatysim?" Pervaziavęs per visus Šiaulius, pagaliau atsidūriau kelyje į Šeduvą, kur, anot vienos mano matytos brošiūrėlės, stovi įdomus, didelis vėjo malūnas. Tą dieną mano galutinis sustojimas turėjo būti Kėdainiuose.

Šventorių puošia meniškos medžio skulptūros. Autoriaus nuotr.

malūnas, kurį mačiau Lietuvoje, pirmasis buvo gerai atrestauruotas Žaliūkių malūnas Šiauliuose, priklausantis "Aušros" muziejui ir, miestui augant ir plečiantis į pietus, atsidūręs Dainų gyvenamajame mikrorajone.

Šeduvos malūnas buvo paverstas trijų aukštų restoranu. Kelias, su eile senovisko stiliaus žibintų, papuoštų mažais vėliniais, vedė į didelę automobilių stovėjimo aikštelę prie malūno – restorano.

Viduje, kaip ir tikėjausi, buvo tamsu ir erdvi. Įvairūs dalykai priminė man, kad buvau malūno viduje – centrinė, vertikali, didžiulė ašis su ratais – girnėmis, akmeninės garnos, naudotos mūsų prosenelių; siauri langeliai ir ei-

lindro formos kiekvieno aukšto patalpa. Virš apatinio aukšto buvo dar du, ir kiekvienas buvo truputį mažesnis už apatinį; nuo vieno iki kito vedė sraigtiniai laiptai. Didžiulės, lyg viduramžių sunkios medinės kėdės, stalai ir suolai buvo sustatyti pasieniu, išlinkusiu ratu. Antrame aukšte sustatyti ratu suolai supo vertikalių centrinių stulpų-aši; trečiajame aukšte visas pagrindinis plotas kairėje paliktas atviras šokiams, kitoje pusėje – buvo nedidelė scena muzikantams ir kitiems artistams.

Statūs, siauri laiptai vedė aukštyn iš trečio aukšto į ketvirtą aukštą–balkoną, kur stovėjo ilgas stalas su maždaug dvylika kėdžių, pasiruošusių labiau intymiam susirinkimui.

(Nukelta į 12 psl.)

SENOLIAI

Vladas Vilekš

**"Aš norėčiau prikelti nors vieną senelį iš kapų milžinų
Ir išgirsti bent vieną žodelį iš senujų laikų."**

Taip sakė Maironis. Ir įsivaizduokime, kad poeto pageidavimas įvyko. Ir štai ateina prabočius iš kapų milžinų kelnės dulkindamas nuo senovės dulkių. Žinoma, didelis sujudimas. Gal net specialus komitetas sudaromas priimti. Bet senelis drožia tiesiai pas šimtmečių gimines. O tie giminės gyvena Chicagoje, Marquette parke.

Po apsiglebėsciavimų ir paklausinėjimų, kaip vyko kelionė, senolis klausia

– Mačiau visur labai tamsius žmones. Ar jie nesi-prausia?

– Senolėli, čia iš Afrikos žmonės. Juos prausi ar neprausi vistiek jie tamsūs. O dabar prigulk ant sofos. Po ilgos kelionės gal pavargai.

Senolėlis žvilgterėjo į sofą ir suraukė nosį.

– Tai kaip aš čia gulėsiu, jeigu meškos kailio nėra. Ant ko aš atgulsiu ir su kuo apsiklosiu. Teko ilgai aiškinti, kad dabar kitokie laikai ir, kad meškos jau apsaugotos. Negalima jų medžioti. Senolėlis nesuprato, bet sutiko su likimu.

Prisnūdo bent kiek, o pakilęs klausia:

– Nematau nei krūmų, nei namelių tinkamų tam reikalui, kuris dabar man reikalingas.

Senolėlį nuvedė į vonią ir paaiškino visus modernius išradimus. Senolėlis labai pasipiktino.

– Kaip jūs galite taip daryti? Geras paukštis niekad į savo lizdą nedergia. O jūs savo namuose. Na, trenks kada Perkūnas už tai.

Senolėlis pareiškė norą aplankyti savo giminaitį, ku-

ris kažkur Floridoje gyvena. Iš žmonos pusės. Tad sako...

– Pabalnok arklį. Josiu pasižiūrėti, kaip tas gyvena. Su jo bočiu prabočiu ne vieną ragą midaus ištuštinom. Va, tai laikai buvo. Nujoji į vokiečių ar lenkų žemę. O ten turtų nors vežimu vežk. Tai ir parsiveždavom. Kur arklys?

– Neturim arklio, senolėli, turime vežimą, kuriuo be arklio gali važiuoti.

– Ką čia tauziji man niekus. Perkūnas ir tas per dangų griausdamas su arkliais važinėjo. O jūs ką? Už Perkūną geresni.

Sekmadienį buvo nutarta senolėlį vesti į bažnyčią. Jis net apsidžiaugė.

– Reikia pagarbinti dievų, o tai kažin ką gali pridaryti.

Nuvažiavo vežime be arklų. Nors ilgai spyrėsi senolėlis. Bet jo būta drąsaus. Kas bus tas bus. Prie bažnyčios subruzdavo senolėlis.

– Kur šventi ažuolai, kur vaidilutės, ko stumiate mane į būdą?

Proanūkai pastebėję vienuolę, sako:

– Žiūrėk, ten vaidilutė. O krivis viduje.

Senolėlis labai įtartinais viską žiūrėjo, bet laikėsi senų lietuviškų tradicijų, kad svečias turi būti nuolankus. Tad įėjo į bažnyčią, bet po pamaldų neiškentė pareiškęs.

– Kas per Dievo išniekinimas. Kur ožys, kurį papiudavo ir visi paskui keptavo. O čia nieko. Eik sau nei valgęs nei gėręs.

Senolėlis buvo labai nusivylęs.

Sekantį sekmadienį nu-

(Atkelta iš 2 psl.)
daugiau 100,000. Buvę komunistai bandė vėl palengvinti abortų prieinamumą, tačiau prez. Walensa pasakė, kad jis geriau pasitrauks iš pareigų, negu pasirašys vaikų žudymo įstatymą.

Lėta pažanga

Moterims dar toli iki lygių teisių, tačiau pažanga kasdien daroma, pripažįsta amerikietė psichologė June Stephenson, kuri palygina savo knygoje vyrų ir moterų būdo bruožus. Pasaulis, valdomas moterų būtų daug taikingesnis, tvirtina ji, siūlydama uždėti visiems vyrams specialius mokesčius. Jie niekad nesubalansuos biudžeto, tvirtina rašytoja savo knygoje. "Men are not Cost-Effective". Su savo agresyviais hormonais vyrai daugiau linkę nusikalsti. Nusikaltimai kainuoja Amerikai apie 300 bil. dol. kasmet ir moterims tenka mokėti už vyrų nusikaltimus neteisingą duoklę, nes moterų nusikaltėlių daug mažiau. Amerikoje 94 nuoš. visų kalinių yra vyrai. Žmogžudžių vyrų yra 90 nuoš., įvairių išeikvotojų, mokesčių sukčių, pasisavintojų ir kitų tarnybinių nusikaltimų tarpe vyrai sudaro 74 nuoš.

gabeno senolėlį į Bendruomenės susirinkimą. Čia jis buvo dar daugiau nepatenkintas.

– Kas per kvaila sueiga. Kalba, kalba ir kalba. Niekas neturi kalavijo, net lanko su vilyčia. Niekas netrinktelėjo per galvą. O taip reikėjo. Niekus plauškia. Kas čia per tvarka?

Senolėlis buvo labai pasipiktinęs.

– Kam aš kalaviją galandau. Girdėjai dainą: galanda kirvius, kalavijus aštirus. O čia tik kalbos. Liežuviais nieko nepasieksi. Tegul moterys liežuviais plaka.

Senolėlis paglostė barzdą, pasirišo kalaviją ir pasakė:

– Einu atgal. Čia nieko įdomaus. Blogai gyvenate. Ir pasakyk poetams, kad nebešauktų manęs.

Iš visur apie viską

Nors moteris premjerė Margaret Thatcher paliko žymę britų politiniame gyvenime, 1992 m. parlamento rinkimuose moterys laimėjo vos 60 atstovių (apie 9.2 nuoš.) parlamento vietų, nors moterų balsuotojų yra 52 nuoš. visų gyventojų. Šiais metais darbiečių opozicija organizuoja daugiau moterų kandidatų ir tikisi rinkimus laimėti. Blogiausia, kad Britanijos moterys, ypač vyresnio amžiaus, (daugiau 55 metų), linkusios balsuoti už konservatorius. Šiais metais streikus buvo suorganizavusios britų akušerės ir gailestingosios seserys, reikalaudamos didesnių algų.

Išsivysčiusių šalių moterims tenka spręsti ir naują sunkią problemą – vaikų auginimą be tėvo pagalbos. Daug netekėjusių merginų gauna valstybės paramą, tačiau nemažai yra ir išsiskyrusių moterų, kurioms vienoms tenka auginti vaikus. Kaip pernai pareiškė JAV viceprezidentas Al Gore, net 40 nuoš. JAV vaikų auga be tėvų. Statistiniai duomenys rodo, kad tokie vaikai užaugę turi psichologinių problemų, negauna tinkamo mokslo ir dažniau patenka į kalėjimus.

Pabėgusių tėvų ieško apie 40,000 federalinių, valstijų ar miestų biurokratų, kurie 1993 m. išaiškino ir privertė mokėti vaikų išlaikymo mokesčius, siekiančius 8.9 bil. dol.

Pati žemiausia moterų diskriminacijos rūšis yra jų fizinis mušimas ar žudymas. Sakoma, kad Kinijoje iš penkių šeimų, viena turi moterį reguliariai fiziniai skriaudžiamą. JAV katalikų vyskupų konferencija paskelbė, jog daugiau 50 nuoš. Amerikoje nužudytų moterų žuvo nuo savo vyro ar buvusio vyro rankos.

Mažiau uždirba

Viena pirmiausių nelygybės sričių, kurią puola moterų organizacijos, yra atly-

ginimai už darbą. Daugiau sia moterų dirba Čekijoje, Kinijoje, Lenkijoje Vengrijoje, Rusijoje ir Hong Konge. Jungtinių Tautų paskutinis raportas apie atlyginimų įvairovę rašo, jog moterų algų vidurkis sudaro apie 92 nuoš. vyrų algos Tanzanijoje, apie 75 nuoš. vyrų algos JAV, apie 42 nuoš. vyrų atlyginimo Bengalijoje. Statistikos apie moterų uždarbių žemės ūkio šalyse iš viso nėra. Moterys uždirba daug mažiau už vyrus, o be to joms tenka ir įvairūs namų darbai, už kuriuos jos atlyginimo negauna.

Sunkų nelygybės klausimą sukelia ir krikščionių tarpe kilusi moterų kunigystės problema. Kai kurie krikščionys tvirtina, kad vien tas faktas, kad Jėzus Kristus buvo atsiųstas žemėn kaip vyras ir pasirinko savo apaštalais vien vyrus, negali atstumti moterų nuo kunigystės. Popiežius Jonas Paulius savo 1994 metų rašte vyskupams trumpai yra pareiškęs: "Aš skelbiu jog Bažnyčia neturi absoliučiai jokio autoriteto skelbti moterims kunigo šventimų ir šito nutarimo turi būti laikomasi visų Bažnyčios tikinčiųjų."

TRUMPAI

• Serbų artilerijos pabūklai, po kelių NATO karo lėktuvų puolimų, buvo atitraukti nuo Sarajevo, atidarytas pagrindinis kelias į tą Bosnijos miestą.

• Prezidentas Clintonas prašė gen. Powell, buvusį juodą vyriausią kariuomenės štabo viršininką, tapti jo vyriausybės užsienio reikalų ministru.

• Rugsėjo 2 kubiečių iš Miami organizuota protesto demonstracija prie teritorinių Kubos vandenų, baigėsi nelaimingai, vienas laivas nuskendo, žuvo vienas kubietis. Dalyvavo ir pabėgėlė Kubos diktatoriaus duktė.

• Rugsėjo 2 d. prez. Clintonas dalyvavo Japonijos pasidavimo 50 m. sukakties minėjime Havajuose.

LINAS VYŠNIONIS

Advokatas

Telefonas (216) 383-0225

24400 Highland Road, Suite 9 • Richmond Hts, OH 44143

TRANSPAK

Siuntiniai į Lietuvą pristatomi į namus.
Skubiems siuntiniams - AIR CARGO.
Komerčinės siuntos pagal susitarimą.
MAISTO SIUNTINIAI nuo \$29.- iki \$98.-

Aukštos kokybės maisto produktai

Pageidaujant prisiųsime smulkia informaciją.

Rūta Degutienė, 28262 Chardon Rd.
Willoughby Hills, OH 44092
Tel. 216-943-4662

Dirbame nuo 1987 m.

TRANSPAK, 2638 W. 69th St.
Chicago, IL 60629 Tel. 312-436-7772

Experienced Cook

Days, Behind Gateway
Apres Vous Cafe

2120 East 4th St. Cleveland

Apply in person.

241-0888

Dishwashers - Days

Apres Vous Cafe

2120 East 4th St.

Cleveland Behind Gateway

-Apply in person - 241-0888

NEPAMIRŠKITE

ATNAUJINTI

DIRVOS

PRENUMERATĄ

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES

available - worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO E. EUROPE

passports • visas
prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY FOR OVER
35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

Skelbtos medžiagos pėdsakais

KUR TURĖTŲ "ROPOTI" LIETUVA

Apie Lietuvoj nuteisto žmogžudžio Dekanidzės sušaudymą Juozas Žygas rašo ("Žinia, kuria sunku patikėti", DIRVA, rugpjūčio 24): "Nors Lietuva neva tai į Vakarų ropoja (jeigu eitų—tai jau pažanga matytųsi (būtų matyti), tačiau įstatymų vykdymo praktika dažniausia tebėra sovietinė. Vakarų pasaulyje mirties bausmė nėra jokia valstybinė paslaptis".

Iš tikro, tai mirties bausmė ne tik kad ne paslaptis, bet jos iš viso nėra. Išskyrus dalį Jungtinių Amerikos Valstybių, visam kitam kultūringam Vakarų pasauly toks barbariškas elgesys, kaip valstybės vykdomas nusikaltėlių žudymas, jau seniai panaikintas. Palaikydama savo

teisėtvarkoj mirties bausmę, tik JAV su pasididžiavimu dar rikiuojasi į tokių "pažangių" valstybių kaip Irakas, Iranas, komunistinė Kinija, Rusija, Singapūras ir Saudi Arabija eiles. Saudi Arabijoje neseniai galvas nukapojo ke-turiems turkamams, kurie buvo nuteisti už "afrodiziakų" pardavinėjimą, kuriuos, beje, arabai dideliais kiekiais entuziastingai pirkė. Tai bent "kultūringas" kraštas, kuris tvirtai ir tinkamai saugoja savo piliečius nuo apgaulinėjimo!

Jei Lietuva neva yra katalikiškas kraštas, tai gal ji turėtų paklausti popiežiaus, kuris neseniai pasisakė prieš mirties bausmę. (Idant nereikėtų manęs "taisyti", skubu

pridėti, jog išties, Šventas Tėvas, nenorėdamas mirtinai sukrėsti tų konservatorių krikščionių, kurie dar nepri-siyrė iki Naujojo Testamento knygų ir tebesilaiko "akis už akį" įstatymo, prileido, jog "ypatingais retais atvejais" mirties bausmė dar tinka.) Ir Amerikos vyskupai jau seniai prieš mirties bausmę pakartotinai yra pasisakę. Net ir Lenkija mirties bausmės panaikinimą jau svarsto.

Taigi, jei Lietuva nori ne tik į Vakarus, bet ir į dvidešimtąjį šimtmetį, — prieš jam pasibaigiant, — dar "įropoti", mirties bausmę panaikinti būtų pats laikas. Negi ir šiuo atveju liksime Europoje pasikutiniai?

Arvydas Barzdukas

DIRVAI

Gerb. p. Redaktoriau,

Jeigu tikėti Jūsų nuolatinio bendradarbiu Antanu Dundzila, "Dirvos" redakcija nespausdina skaitytojų laiškų vien todėl, kad būk tai prisibijoma skundų amerikietiškuose teismuose. Visai be reikalo ir, man atrodo, ne į naudą laikraščiui.

Joks padoresnis leidinys nededa pamazgų, netarnauja atsikėrimui. Aišku, ir "Dirva" to niekad neturėtų daryti. Tačiau, laikraščiuose visuomet būna rašinių, kurie vienašališkai, ir kurių samprotavimams galima nepri-tarti ar manyti kitaip. Nejau-gi "Dirvos" skaitytojai yra tokia avelių banda, viską priimanči už gryną tiesą? Vokiečiai naudoja posakį: "Es steht in der Zeitung",

taigi turi būti teisybė". Atrodo, mums tai nepritiktų.

Š. Amerikos spaudoje viena iš įdomiausių ir, bent man, visuomet paskaitomų vietų yra laiškuose. Dauge-lyje jų gal ir nušnekama, bet visgi įdomu, ką ryžtingesni skaitytojai galvoja. Tiesa, kad redakcijos laiškų auto-rius patikrina, pačius laiškus redaguoja, trumpina, tačiau nebūtinai išmeta, kas jų pa-žiūroms neatitinka. Mūsų š- kės redakcijos tokių, laiko ir darbo reikalaujančių galimybių neturi. Tai, atsargiau el-giantis, gal ir nebūtina.

Įdomėjančiai "Dirvai" derėtų turiniu prasipiešti, skatinant skaitytojų pasisaky-mus. Būtų gera išvysti viešą "Dirvos" pažiūrą.

Su geriausiais linkėjimais,
Algimantas Banelis

"Dirvos" pastaba.

Nuoširdžiai dėkojame gerb. p. A.Baneliui už pasta-bas ir įdomius pasiūlymus.

Norėtume tuo pačiu pasakyti, kad mes niekada nevengėme ir nevengiame spausdinti skaitytojų laiškų, jeigu, kaip Jūs teisingai sa-kote, jie nėra "pamazgos" ir tuščias noras pašmaikštauti "gražbilystėmis", stengiantis kuo skaudžiau įgelti oponuo-jamam autoriui. Be abejo, nespausdiname ir tokių laiškų, kurių autoriai, teisinda-miesi nenoru aštrinti santykių ar baime koku tai būdu nukentėti, nori likti paslap-tyje ir nenurodo savo tikrosios pavardės bei adreso. Suprantama, tokie atvejai, tam tikra prasme, siejasi ir su nenoru turėti reikalų su teisminėmis instancijomis.

Dar viena bėda, kuri slypi laiškuose (ją jau teko patirti "Dirvai"), yra ta, kad neretai laiškų autoriai savo "mundiro garbę" gina taip atkakliai, kad jų laiškai virs-ta asmeniniais ginčiais ir tas nenutrūkstantis laiškų sriaus-tas laikraščio skaitytojams tampa tiesiog įkyriu.

Taigi, mūsų nuomone, viskam turi būti ribos, o jų laikantis, viskas galima ir įmanoma.

SENIAUSIA LIETUVIŲ ORGANIZACIJA AMERIKOJE

(Atkelta iš 6 psl.)

kitų pavardžių? Dar neseniai kuomet Susivienijimas šven-tė 100-ją sukaktį, (ji buvo at-žymėta Chicagoje 1986 m.). jam vadovavo žinomas Ame-rikos lietuvių veikėjas Povilas Dargis, kuris jau spėjo iš-eiti amžinybėn. Dabar pirmi-ninko pareigas perėmė jo bendrapavardis — dr. Vytau-tas Dargis, o sekretore tebėra Genovaitė Meiliūnienė.

Šiuo metu seimai vyksta kas trys metai ir jau nuo pra-ėjusio seimo, kuris įvyko irgi Chicagoje, amžinybėn iške-liavo ne vienas SLA darbuo-tojas (jų tarpe ypatingai pasi-gendama dr. Jokūbo Stuko, Aleksandro Čapliko, Povilo Šukio ir kitų).

Kaip minėjau, SLA tebe-leidžia jau 93-sius metus gy-vuojantį organą — "Tėvynę", kurio redaktorais yra buvę žymieji JAV žurnalistai: Ži-lius—Žilinskas, K. Vairas — Račkauskas, Vitaitis, Bajo-ras, Sodaitis, Petrėnas, Valai-tis. Dabar laikraštį sumaniai redaguoja veteranas žurnalis-tas Vytautas Kasniūnas, ku-ris skaitytojus pradžiugina žinių iš tėvynės gausa.

Kaip jau buvo minėta, kad SLA steigėju buvo Jonas Šliūpas, o dabar dažnu seimų dalyviu matome jo sūnų Vy-tautą. Vytautas praėjusiame seime Chicagoje buvo pagrin-diniu kalbėtoju. Taigi Susi-vienijimo darbuotojai savo estafetę perduoda jaunesnie-

siems.

Nors senatvė, mirtis po kiek ir pakarpo SLA narių eiles, tačiau yra ruošiami nau-jų narių verbavimo vajai, ku-rie reikalus šiek tiek pataiso. Šiuo metu dar vis tebeturima apie 4 tūkstančius narių, kas SLA padaro pačia gausiausia nariais JAV lietuvių organi-zacija (beje, SLA priklauso ir būrelis Kanadoje gyvenančių tautiečių).

Dabar dėmesys turėtų būti nukreiptas į naujai iš tė-vynės atvykstančius tautie-čius, kuriems po šios organi-zacijos sparnu galėtų ir turėtų atsirasti vietos. Jų jau dalis yra įsijungę į šią organizaci-ją. Tačiau jų reikėtų žymiai daugiau.

Beje, SLA jau nuo seno turi savo centrinę raštinę nuo-savame name, kuris yra di-džiojo New Yorko miesto centre, netoli dangoraižių. Dabar šie pastatai jau pasida-rė dešimteriopai vertingesni, negu buvo skaičiuojama tais laikais, kuomet jie buvo pirk-ti. Tas rodo, kad į šią organi-zaciją apsimoka stoti, nes jos turtai dideli ir net lietuviš-kiems reikalams gali nuby-rėti nemažą dolerių. Tik rei-kia burtis į krūvą, veikliau ir efektingiau darbuotis, nepa-likti šios seniausios lietuvių organizacijos saviėgais.

Apie geresnę organizaci-jos ateitį, be abejo, plačiau pagalvos ir 65-ojo seimo de-legatai.

AUSTRALIJOJE APIE 1941 BIRŽELIO SUKILIMĄ

(Atkelta iš 4 psl.)

apylinkės valdybos pirminin-kas, išreiškė savo pasipikti-nimą tokiu susirinkusiųjų el-gesiu, pastebėdamas, kad pri-valome išklausyti šmeižtus prieš kritusius ir tebegyvus sukilėlius. Tuos šmeižtus paskelbė seimo pirmininkas Č. Jursėnas, buvęs komunis-tų partijos narys, atrodo, ir šiuo metu atstovaujantis komu-nistinę ideologiją. Mano nuomone, p. V. Juška vietoj to turėjo turėti drąsos pareikš-ti susirinkimo vardu savo ne-pasitenkinimą seimo pirmi-

ninkui Č. Jursėnui, kad jis, piknaudodamas svečio teisė-mis, skaudžiai įžeidė žuvusių sukilėlių (įskaitant ir mūsų garbės konsulo Viktoro Šli-terio tėvo Algirdo) atminimą, apkaltindamas juos žydų žu-dymu. Įžeidė ir čia dar tebe-gyvus sukilėlius.

Šitos drąsos p. V. Juška neturėjo. Tokios drąsos dau-gumai iš mūsų trūksta. Už nugaros mes vadinam LDDP narius komunistais, tautos išdavikais. Akyse klupčio-jame ir padliaužiaujame.

Dr. A. Viliūnas (KL)

DIRVOS PRENUMERATOS VAJUS

JAV Lietuvių bendruomenės Kultūros taryba, su Lietuvių fondo pagalba, įvertindama periodinės Spaudos svarbą Amerikos lietuvių tautinei sąmonei palaikyti ir naujiems visuomenės nariams pritraukti ir juos apjungti, skelbia

RUGSĖJĮ SPAUDOS MĖNESIU

ir tuo laiku parems naujus prenumeratorius.

DIRVA, pritardama šiai LB iniciatyvai, savo ruožtu taip pat daro nuolaidą. 60-čiai naujų skaitytojų, užsisakiusiems DIRVĄ rugsėjo mėnesį, laikraščio prenumetata metams kainuos tik \$15.

Tikimės, kad toks atpiginimas paskatins ir įgalins jaunas šeimas, naujakurius, studentus įsijungti į DIRVOS skaitytojų šeimą.

Norinčius pasinaudoti šiomis lengvatomis, prašome iki š.m. rugsėjo pabaigos atsiųsti užpildytą žemiau spausdi-namą taloną ir mokėstį šiuo adresu:

DIRVA

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119-0191

Jus DIRVA lankys ištisis metus, nuo talono užpildymo dienos.

JAV LB Kultūros Tarybos Spaudos vajus

Prenumeratos talonas

Skaitytojo vardas, pavardė.....

Adresas.....

Čekis 15 dol. Parašas.....

1995 m.mėn.d.

Sponsorai: Lietuvių Fondas ir savaitraštis "DIRVA".

Kviečiame dalyvauti

SUSIVIENIJIMO LIETUVIŲ AMERIKOJE 65-ojo Seimo IŠKILMINGOJE VAKARIENĖJE

Šeštadienį, rugsėjo mėn 23 d., 7:00 v. v. (kokteiliai 6:30 v.v.)

Lietuvių Namų viršutinėje salėje

Programoje:

Kalbės Ambasadorius ANICETAS SIMUTIS

Dainuos Solistė VIRGINIJA BRUOŽYTĖ—MULIOLIENĖ

po programos vakarienė

Bilietai po \$20.00

užsisakomi iš anksto pas O. Jokūbaitienę tel. 481-7161, S. Mačienę — 481-4504, A. Pautienį — 383-8225 ir I. Stankų — 531-9587.

SLA Seimui Rengti Komitetas

CLEVELANDE ir apylinkėse

SLA 65-ASIS SEIMAS CLEVELANDE

Š.m. rugsėjo mėn. 22-23 dienomis Clevelande susirinks seniausios Amerikos lietuvių draudimo organizacijos, Susivienijimo Lietuvių Amerikoje atstovai iš įvairių JAV vietovių į savo 65-ąjį Seimą. Per 109 gyvavimo metus SLA darbai Amerikos lietuvių vienijimo, narių draudimo, religinėje, tautinėje, kultūrinėje ir Lietuvos atstautymo veikloje atnešė daug gražių vaisių. Pagal išgales, SLA ir toliau vysto savo veiklą.

Seimo posėdžiai vyks Holiday Inn, 28500 Euclid Avenue, Wickliffe, Ohio 44092 (prie I-90 greitkelio). Posėdžių pradžia penktadienį, rugsėjo 22 d., 10 val. ryto. Seimo parengimai vyks Lietuvių namų patalpose, 877 East 185-a gatvė, Cleveland, Ohio 44119.

Atstovų bei svečių susipažinimo vakaras įvyks penktadienį, rugsėjo 22 d., 7 v.v. Gintaro svetainėje.

Seimo iškilminga vaka-

rienė įvyks šeštadienį, rugsėjo 23 d., 7 v.v. viršutinėje salėje. Kalbą pasakys mūsų žymus visuomeninkas, ilgameitis Lietuvos diplomatas, ambasadorius Anicetas Simutis. Koncertinę dalį atliks sopranas Virginija Bruožytė-Muliolienė, akompanuojant Romai Bandzienei.

Lietuvių visuomenė yra kviečiama atsilankyti seime bei parengimuose. Dėl vakarienės bilietų prašoma kreiptis pas O. Jokūbaitienę tel. 481-7161, S. Mačienę – 481-4504, A. Pautienį – 383-8225 arba I. Stankų – 531-9587.

Paruošiamus darbus atlieka iš SLA 14, 136 ir 377 kuopų sudaryta Seimo rengimo komisija: V. Jokūbaitis – pirmininkas, E. Bernotienė – sekretorė, J. Budrienė, Z. Dučmanas – išdininkas, U. Gaižutienė, O. Jokūbaitienė, L. Kedys, S. Mačienė, R. Mačys, B. Pautienienė, A. Pautienis – vicepirmininkas, I. Stankus, K. Vaičieliūnienė, D. Šukis ir J. Šukis.

SLA-CLEVELANDO INF.

Visada pasiruošusios padėti

Clevelando Dievo Motinos nuolatinės pagalbos moterų sekcija, kuri rūpinasi nesveikais vaikais, tremtiniais ir į vargą patekusiais žmonėmis Lietuvoje. Sėdi iš k.: Z. Gelgotaitė, D. Čipkienė, O. Žygienė, O. Šilėnienė, R. Čiuberkienė ir S. Mačienė. V. Bacevičiaus nuotr.

ATSIŠVEIKINO ERELIAI

"Egles" – legendarinė oro akrobatikos trijulė š.m. Clevelando aviacijos šventėje atliko jų 25-ąją ir paskutinę programą. Po ketvirčio šimtmečio skraidymo lakūnai nutarė bendrai nebeskraidyti.

Aviacijos švenčių entuziastai juos prisimena iš senų laikų, kada jų trijulė skraidė kaip "Red Devils" Pitts Special lėktuvais. Vėliau, pakeitę lėktuvus į Christian Eagles, jie skraidė jais iki š.m. Darbo dienos savaitgalio. Tai buvo pasaulyje ilgiausiai kartu skraidęs vienetas, kurio dalyviai nesikeitė.

Visi lakūnai – Charlie Hillard, Tom Poberezny ir Gene Soucy, yra daugkartiniai oro akrobatikos čempionai.

Šie ereliai – Eagles tapo pamėgti Clevelando žiūrovų. Jie ir toliau žada skraidyti Christien Eagles lėktuvais kaip pavieniai solo oro akrobatai.

Ger.J.

JOJIMO VARŽYBOS

Sekmadienį, rugsėjo 17 d. nuo 9:30 val. ryto Clevelando Metroparkų Lewis Road Riding Ring jodinėjimo aikštėje, Rocky River Res. bus metinės jojimo varžybos. Šiose neformaliose varžybose gali dalyvauti veisliniai ir neveisliniai arkliai. Pabaigoje kiekvieno užjodimo laimėtojai bus atžymėti kaspinais. Informacija: 216/572-2044 arba 216/273-2897. Žiūrovai mielai laukiami!

* Rugs. 14 d. Pavyzdinė gėlių paroda – "Follow the Yellow Brick Road to Oz", 2-8 val. p.p. Wildwood Cultural Center, 7645 Little Mountain Rd., Mentor.

* Rugs. 16-17 d. Pilietišio Karo stovykla ir to karo praeities vaizdai. Lake County Historical Center, 8610

* Rugs. mėn iki 17 d. – Mechaninės Tarantulos paroda. Clevelando gamtos muziejus, 1 Wade Oval, University Circle, Cleveland. Pirmadienį – šeštadienį nuo 10

val ryto iki 5 val. p.p. Sekmadienį – nuo vidurdienio iki 5 val. p.p. Realistinis didelis voras (Tarantula).

* Rugs. 22 d. – 3-čios metinės Marlin dailės varžytinės ("auction"). Harley Hotel East, I-90 ir Rt. 91, Willoughby. 7 val vakaro apžiūrėjimas, o 8 val. v. prasi-dės varžytinės, kuriose bus įvairaus pobūdžio meno kūriniai ir įvairios kainos. Ger.J.

PARENGIMAI

1995 M.

* RUGSĖJO 30 d. Clevelando Baltų Komitetas rengia baltų bendravimo vakarą Lietuvių Namuose.

* SPALIO 7-8 LIETUVIŲ DIENOS rengia LB Clevelando apylinkės valdyba.

* SPALIO 22 d. DIRVOS 80 metų jubiliejus.

* LAPKRIČIO 12 d. Šv. Jurgio Rudens Festivalis 11:30 – 3:30 p.p.

* LAPKRIČIO 18 d. Kariuomenės Šventės minėjimas. Lietuvių Namuose.

* GRUODŽIO 17 d. "Singing Angels" choro koncertas trečią val. po pietų Dievo Motinos parapijoje.

* GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios – Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

* GRUODŽIO 31 d. NAUJŲ METŲ SUTIKIMAS Lietuvių namų salėje.

Atlanta

Import-Export Inc.

2719 West 71 street. Chicago, IL 60629

Tel. (312) 434-2121 (800) 775-SEND

Mūsų Atstovas Clevelande:

Dainius Zalensas
LITMA I.E.

639 East 185 th Street
Cleveland Ohio 44119

Tel. (216) 481-0011

Greitas Siuntinių Persiuntimas

Air Cargo, Laivu

Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ

RUSIJĄ, UKRAINĄ, BALTARUSIJĄ

Pasiteiraukit dėl Amerikietiško maisto komplektų

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Kenneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185 th Street, Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

TAUPA Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį

ir ketvirtadienį ----- 9:00 v.r. – 4:00 p.p.

penktadienį ----- 9:00 v.r. – 6:00 p.p.

šeštadienį ----- 9:00 v.r. – 12:00 p.p.

sekmadienį parapijoje --- 11:00 v.r. – 12:00 p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000

MATAS REALTORS

NORMLS

Broker RITA MATAS – G.R.I. – state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS – teisinis patarėjas

"NERINGOS" TUNTAS PALYDI VASARĄ

Š.m. rugpjūčio 26 d., šeštadienį, "Neringos" tunto vadovų sukvietė, į Eldon Russell parką susirinko apie 50 žmonių dalyvauti tunto šeimų baidarių iškyloje.

Parko atstovo aprūpinti apsaugos liemenėmis, nurodymais, patarimais, perspėjimais ir asmeniškai palyda, į tryliką laivelių susėdo skautės, jų broliukai (nuo 4 metų amžiaus), jų tėveliai ir va-

dovės ir išplaukė Cuyahoga upe dviejų valandų kelionei. Saulutei skaisčiai šviečiant, yrimasis švarutėle upe su labai gražiais krantais, buvimas ant vandens, ne tik prie vandens, buvo maloni pramoga ne tik mažiems, bet ir suaugusiems dalyviams.

Pasivaišinimas čia pat išsikeptomis dešrelėmis ir išnamų atsivežtais skanumynais ir pasidalinimas irsty-

mosi išpuodžiais užbaigė malonią iškylą.

Po pavasarinės birželio 17-24 d. stovyklos Dainavoje kartu su Detroito skautais, kurie buvo labai rūpestingai paruošta turtinga programa, ir po šeimų iškylos baidarėmis tunto vadovės Vilija Navvytytė-Klimienė ir Livija Pollock ruošiasi naujiems darbo metams.

Metus numatoma pradėti rugsėjo 25 d. šv. Mišiomis 7 v.v., kuriose dalyvaus ir Pilėnų tuntas. Po mišių planuojamos suneštinės vaisės. Visos Clevelando mergaitės nuo 4 m. amžiaus kviečiamos įsijungti į tuntą. Pas mus smagu!

OŠ.

Susikaupimo vakaras. Stotis "Skautai ištikimi Dievui ir Tėvynei".

K. Civinsko nuotr.

Skaučių ir kandidačių draugovė "Uodų" skiltis.

L. Pollock nuotr.

DVIRAČIU I LIETUVĄ

(Atkelta iš 8 psl.)

Restoranas šiame malūne buvo įrengtas prieš maždaug trisdešimt metų. Apatiniame aukšte yra rūbinė, laukiamoji salė, nedidelis baras su kasa, didelė virtuvė ir tualetai (kurie lengvai galėtų būti blogiausiais, kokius tik teko matyti ir užuosti Lietuvoje). Patiekalai buvo tradiciniai ir lietuviški, kainavo labai pigiai (aš suvalgiau porciją didžkukulių (cepelinų) su lietuvišku alumi ir sumokėjau maždaug 55 JAV centus). Lankytojų buvo nedaug. Pagalvojau, kad malūno direktoriui labai sunku išlaikyti restoraną, bet vėliau sužinojau, kad malūnas nuolat naudojamas įvairiems pobūviams ir vestuvėms ir kad sovietų laikais jis buvo labai lankomas ir populiarus. Išvykau socialiai pavalgę ir tvirtai tikėdamas, kad truputį geriau reklamuoju ir visiškai pertvarkius tualetus, naujasis savininkas galės malūną paversti labai pelninga užėiga šiandieninėje laisvoje Lietuvoje. (Dirbdamas Lietuvoje keletą kartų atvežiau amerikiečių ir lietuvių kariškių grupes į malūną papietauti, nes buvo visai pakeliui keliaujant iš vienos karinės bazės į kitą Šiaurės Lietuvoje.).

Diena buvo saulėta ir šilta – puiki žvalgymuisi, kas patrauks mano akį kelyje nuo malūno iki viešbučio Kėdainiuose. Nutariau skirti laiko "dviračiuoti" per Šėduvą. Beveik visas miestelis buvo senas. Buvo ramu; ore aidėjo varnų kranksėjimas. (Aukštai medžiuose susukusių lizdus varnų kranksėjimą nuolat girdėdavau per visą Lietuvą ir taip dažnai šios kelionės metu, kad dabar, kai išgirstu varnas, mane apima nostalgija Lietuvai). Nuostabi dviejų bokštų bažnyčia stovi miestelio vidury, ji apsupta siena ir ribojama senu, akmenimis grįstu keliu. Aš nusivyliau, atradęs šią didelę ir seną bažnyčią užrakintą (aplankiau šią bažnyčią vėliau dar keletą kartų, tačiau raskdavau ją vis uždarytą; panašu, kad ji buvo atidaroma tik mišioms ir ypatingomis progomis!).

Bažnyčios kieme – šventoriuje, po kurį galėjau vaikštinėti laisvai, atradau kruopščiai ir tobulai sukurtus Kryžiaus kelius (stacijas). Jie buvo įstiklinti į mažas koplytėles, įstatyti į bažnyčios sieną. Čia buvo ir kelios gražios medinės skulptūros ir, žinoma, antkapiai. Neabejoju, kad ir bažnyčios viduje turėtų būti nuostabu.

Po "dviračiavimo" ramia, dulkėta miestelio centre aikšte nusprendžiau išvykti iš Šėduvos prastu keliu, vedančiu į pietus. Netrukus atradau dar vieną, mažesnę, pa-

statytą iš metalinių plokščių – skydų vėjo malūną. Jis buvo apleistas ir atrodė, kad tuoj sugrius. Radęs jį atidarytą, įėjau, norėdamas pamatyti vidų. Stovint viduje malūno pataipa atrodė žymiai didesnė. Iš tikrųjų, skirtingai nuo anksčiau matyto malūno, turinčio du pakankamai erdvius aukštus, šis malūnas atrodė labai erdvus, nes aš galėjau matyti jo vidų iš apačios iki pat viršaus. Saulės šviesa skverbėsi per metalo plokščių plyšius bei skylės ir skleidė pakankamai šviesos į vidų, nes galėjau įžiūrėti šio malūno kūginę formą. Malūno mašinos tebestovėjo, vidinė vertikali ašis, besijungianti išorėje su sparnais, gerai matėsi iš pirmo žvilgsnio. Lietuvoje mačiau 3 vėjo malūnus, pastatytus iš skirtingų medžiagų, skyrėsi jie ir forma: Šiaulių – medinis, Šėduvos – akmeninis ir Pietų Šėduvoje – iš metalo.

Pasidarė įdomu, kad tiek daug vėjo malūnų yra Lietuvoje. Vėliau, susipažinau su šiauliečiu dailininku Antanu Kristopaičiu, dirbusiu Šiaulių dramos teatre ir gerai pažinusiui mano tetą Izą, vaidinusią šio teatro scenoje. Šis nepaprastas žmogus, iškentėjęs Sibiro kalėjimus ir tremtį, savo laisvą laiką paskyrė kelionėms po Lietuvą, kurių metu labai tiksliai piešdavo malūnus, bažnyčias, paminklus. Šių piešinių vertė – neįkainojamas turtas, nes liko užfiksuoti malūnai (begriūvantys, bet išlaikę formą), stovėję dar 1960–1970 metais, tačiau šiandien jų su žiburiu nerastum – seniai visi nugriauti, sulyginti su žeme. A. Kristopaitis man papasakojo, kad šiaurės Lietuvoje kadaise yra buvę 2 tūkst. vėjo ir vandens malūnų. Mane šis skaičius labai nustebino.

Aš atradau dar vieną įdomų dalyką: kiek daug panašumo turi Lietuva ir Olandija – vėjo malūnai, klumpės, būdingą lygumų kraštovaizdį ir pajūrį su smėlio kopomis. Aš trumpam susimąsčiau: jeigu Lietuva būtų buvusi laisva daug amžių kaip Olandija, ar būtų lietuviai tokie klestintys, pasiturintys ir optimistai, kokie šiandien yra olandai?

(Bus daugiau)

SAULĖLEIDŽIO SONETAJ

A.a. Stasio Santvaro paskutinė poezijos knyga, išleista Vilties Draugijos, įrišta į kietus viršelius ir sukrauta Dirvos redakcijoje.

Knyga parduodama po 10.00 dol. ir gaunama šiuo adresu: DIRVA 19807 CHEROKEE AVE. CLEVELAND, OH 44119

Veterinarijos gydytojui

DR. VLADUI BLOŽEI

mirus, jo žmonai LILEI, dukroms DALIAI ir ASTAI, bei kitiems giminėms reiškiamo gilią užuojautą

Aldona Sandargienė
Regina ir Bronius Snarskiai
Serafina Sukarevičienė

Atnaujindami prenumeratą ir kitomis progomis Dirvai auکوjo:

Santvaras S., Boston	10.00
Sprindys A., Deltona	10.00
Juozaitis A., Cleveland	20.00
Jesuit Fathers, Cleveland	20.00
Naujokaitis J., Cleveland	5.00
Liutkus A., Cleveland	20.00
Dreher R., Laramie	20.00
Kučingis J. Prelatas,	
Los Angeles	100.00
Breichmanas G., Canada	10.00
Majauskienė M., Mt. Laurel	10.00
Mačionis A., St Pete.	15.00

Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame